

Fôia enciclopedică literară lunară.

Prețul abonamentului:

Pentru Austro-Ungaria . . . . . 12 coróne
 Pentru România și străinătate . . . 17 franci

Prețul inserțiunilor:

Pentru publicațiunile de 3 orî ce conțin cam 150
 cuvinte 6 coróne; până la 200 cuvinte 8 coróne
 și mai sus 10 coróne.

Tot ce privesce fôia sê se adreseze la Redacțiunea și administrațiunea Revistei Ilustrate în Șoimș p. u. Nagy-Sajó.

Episcopul Ioan Szabó.

»Pune Dómné pază gurei mele«

Póte »motto« ales de mine la scrierea unei biografii va uimi pre mulți dintre cetitorii revistei nóstre, dar imi vor permite acesta atunci, când acesta e tot odată devisa acelei persoane destinsă, a cărei biografie pre scurt, mă încerc a o descrie în sirele următoare.

Da! »Pune Dómné pază gurei mele« a fost și este un principiu cardinal al escelenței sale, Prea sântitului Domn Episcop al diecesei Gherla, Dr. Ioan Szabó, a cărui posă în lipsa unei mai bune, o reproducem prin ilustrațiunea presentă. Acesta a fost principiuul seu ca student, acesta a fost principiuul seu ca teolog și acesta a rămas și în ziua de azi când este un înțelept păstor al unei estinsă turme. Și e un principiu în adevăr foarte înțelept și foarte greu de realizat; o împrejurare, carea escelenței sale îi servește cu atât mai mult spre laudă, cu cât chiar prin realizarea acestui principiu a impus și impune și de present, atât inferiorilor sei cât

Episcopul Ioan Szabó.

chiar și persónelor mai înalte și în adevăr; o însușire mai vrednică de admirat, de cât a vorbi totdeuna cu rară înțelepciune, abia am putea-o afla în un loc mai bun ca'n capitlul unui cap bisericesc.

Cine a avut fericirea a conveni cu escelenția sa, e prea convins că motto ales de mine e numai o prea slabă caracterizare a vorbelor înțelepte de cari face us totdeuna și la tótă împrejurarea episcopul Dr. Ioan Szabó.

S'a născut la anul 1836 și-și trage originea din comitatul Sătmar. Școléle elementare și medie le-a absolvat în Oradea mare, impunând colegilor sei prin serioșitatea și înțelepciunea ce avea deja încă atunci în primăvara etăței sale. In urma capacității sale rare, după absolvarea teologiei fú consacrat de preot celibe (la 4 Septembrie 1859) și în prea scurt timp fú denumit de canonic al capitlului archieresc.

Atât colegii sei, cât și capul bisericesc s'au convins prea curénd, că în tinêrul și

activul canonic au câștigat o putere mare, un stilp neclintit pentru biserica noastră și un om merit pentru cărmă și născut pentru muncă continuă. Fiind concredut cu conducerea seminariului, ca rector, și-a arătat pe deplin, că ce știe și ce poate. Nu era teolog diligent, străduitor, care se nu fi auzit vorbă blânde și expresiuni de recunoștință, laudă și încurajare din gura bunului rector. Nu era teolog, carele deși în urma neglijinței sale ar fi meritat poate tratamentul cel mai neîndurat, se nu fi fost pus în uimire de admoniările părintești, fine, pline de blândețe și bunăvoință cu cari se nisuia el al aduce la calea adevărului. Ceia-l iubeau, ceștia-l stăteau și cu toții-l admirau ca pre un păstor bun și prudent. Dar acesta nu a rămas numai între păreții seminariului, ci a eșit în afară și stima ce și-o câștigase în cercul discipulilor sei, se lătișă potențat și în cercul lunei culte a vieții sociale, așa că Maiestatea Sa îl află de vrednic a-l denumi ca episcop în diecesa Gherlei, cea ce se întâmplă la 18 Februar 1879, abia după 20 ani dela consacrarea sa pre cariera preoțască.

A mă încercă se descriu imensul șir de fapte nobile ce a săvârșit acest ilustru bărbat pre cariera sa ca cap al acestei diecesă; a mă încerca se notific fructele neobositei activității ce a desfășurat el în demnitatea sa de episcop; ar fi un »pium desiderium,« ar fi ceva imposibil, căci atunci ași abusa de paciența cetitorilor și ași fi silit a trece foarte mult preste cadrele acestei scurte schițe biografice. Că episcopul Szabó și-a împlinit datorința sa preoțască și păstorească cu o conștiință și minuțiositate rară, că el a fost și este un preot în adevăr evlavios și model în totă privința: nimic nu ne dovedesce mai eclatant, ca împrejurarea, că chiar în urma acestor nobile merite, pontificele dela Roma l'a des-

tins de trei ori cu distincțiunii rari, numindu-l conte de Roma, sfetnic papal și archireu al curței papale, trei distincțiunii, cari sunt dovadă că el e preot și archireu de model.

Dar nu numai obligămintelor sale bisericesci și eclesiastice, ci și celor sociale a corespuns și corespunde episcopul nostru după cele mai stricte regule cavaleresti. Nu numai în afacerile diecesei sale ci și în cele civile este unul dintre cei mai zeloși și activi fruntași a vieții sociale. Maiestatea sa în două rânduri și-a dat expresiune grației, și recunoștinței sale pentru meritele ce și-a câștigat episcopul Szabó și pre acest teren, oferindu-i la anul 1881 crucea mijlocie de cavaler al ordului Francisc-Iosefin, ér la anul 1883 crucea mare a aceluiași ord. Ca lângă cele trei distincțiunii papale, se fie ornat cu trei regale, la anul 1895 primi titlul de consilier secret intim al Măiestății Sale.

Și cu toate acestea, episcopul Szabó și ađi e tot omul cel vechiu, evlavios, blând, afabil, modest și iubitor de tot ce e bun și nobil. Și ađi, când e cap bisericesc, primesce cu aceeași afabilitate, tracteză cu aceeași blândețe, și curtoasie pre cel din urmă student ca și pre ori care canonic. Dar dacă Papa dela Roma l'a distins cu trei titluri preclare; dacă bunul nostru rege i-a dăruit trei distincțiunii rari; D-đeu, părintele tuturor și judecătorul cel mai drept încă l'a aflat demn de o distincțiune prețioasă dăruindu-i sănătate și tărie pentru îndeplinirea datorințelor sale nenumărate și învrednicindu-l a purta falonul bisericesc în decurs de 40 de ani spre fericirea și bucuria tuturor credincioșilor sei. Și noi dorim și sperăm, că atotputernicul îl va învrednici și mai departe cu sănătate deplină spre a-și putea conduce turma și a putea pune cunună operelor sale maritimose.

Povestea dorului.

*Treptat, cu dorul braț la braț
Ne coboream spre vale,
Nu-i drum pe unde treceam noi,
Nici cale.*

*El îmi spunea un vis frumos,
De-o fată mândră zimbitore,
Ce-ai dice că e ruptă chiar
Din sôre.*

*S'apoi cântam cu tainic glas
Și eu și dorul suspinând,
Er visul nu-mi eșia de loc
Din gând.*

*Aud ș'acum că-mi spune dorul
Acela-și vis ca și'nainte
Și chipu-i îmi plutesce 'ntr'una
În minte.*

Sabin.

La temniță.

Ion eși din casă buimăcit, cu pașii abătuți, aședându-și cu grabă în grumađi băierile traistei încărcate cu de ale mănăririi — afară îl așteptau gendarmii se-l ducă la temniță.

În urma lui venea cu-n fel de supărare forțată Chiva, nevasta lui, o femeie óchesă, dar mai potrivit ai putea-o numi fată, căci dór abia împlinise 18 ani.

În prag Ion se opri întorcându-se cătră Chiva. Ochii lui mari și negrii îi ridică asupra ei, și fața lui de o frumșetă uimitore bărbătescă se întunecă sub durerea și sguduirea sufletescă, și două lacrimi mari ca bobii îi tremurau în gene.

Chiva se făcú albă ca perețele, cu capul plecat stetea fără se cuteze a-și ridica ochii, ér mânila tremurătoare, i-se jucau cu cornurile șurței.

-- Se fi cu minte Chivuț-o, începú Ion cu vócea trăgănată, se fi cuminte, și se-ți păstrezi cinstea. Se grijesti de casă și se fi

silitore. D-đeu alduitul se va îngrijí și de tine ca se poți trăi de pre o đí pre alta. Așteptă-mă Chivuț-o dragă cu credință până mi se vor implini anii de temniță. Și dacă voi avea đile mă voiu întórce și éráși v'om fi fericiți, și de voi muri peacolo Chivuț-o, D-đeu se te povățuiescă, fă cei vrea . . . mărítă-te éráși.

Aici Ion sfârși cu un plâns sfășietor, și cuprinse în vênjosele lui brațe trupul tremurător al femeii, strângându-l cu putere la piept. O strânge cu puterea și farmecul, cu care își strânge avarul comóra de care știe că trebuie se se despărțescă, și plângea ca un copil, că nu o poate lua cu sine. Simțea căldura trupului ei, și beția voluptóasă a sinului ei rotungior lipit de pieptul lui, și cugetul că poate acum o ține în brațe pentru cea din urmă dată, sta se-l scóta din minți.

Gendarmii îi priviră o clipă cu-n fel de nepăsare stupidă, apoi porunciră lui Ion cu vóce sêlbatică se pornescă înaintea lor.

Chiva se desfăcù din brâțele lui, ér Ion șovăitor porni pe drum urmat de gendarmî.

Mergea cu capul plecat, și par' că-i lipsea puterea să pășască și se clătina în tot trupul, aprópe să cadă la orî și care paș ca omul beat.

La temniță . . . . și încă pe patru ani! Și când se gândea că e nevinovat, îi venea se înebunescă nu alta.

Inainte de acesta cu un an era încă flăcău, cel mai de cinste flăcău în sat, și sirguincios, chipeș cólea, de se uitau tóte fetele cu ochii dulci la el.

Căți bocotanî nu ș'ar fi dat fetele după el, dar lui nu-i trebuia decât Chiva, cea mai sêracă, dar și cea mai frumoasă față din sat.

Ea sêracă, eu sêrac, cugeta Ion, ne potrivim bine și apoi unde e dragoste dă D-șeu de tóte. Și Ion s'a însurat și a luat pe Chiva cea frumoasă, carea nu avea alta avere decât ochii ei de cîcóre, pêrul galbin și mătăsos ce-i bătea până în glesne, un cap cum s'ar dice îngeresc, ce împodobea un trup svelt ca tras prin inel.

Și trăiau bine și în îndestulare în sârăcia lor. Lumea vorbea multe, că a fost orb când s'a însurat, că Chiva îi va pune córne, că prea e în firea ei, să uită cu códa ochiului la toți, dar Ion nu le băga în samă.

Li-e ciudă, spunea el cu fală de câte orî aușea astfel de vorbe, că nevasta mea e cea mai frumoasă nevestă din sat, și atâta! Ca ómenî sêracî, lucrau pămêntul arêndașului, un grec spên și chior, de se-l pui ciuhă de spăriat.

Intr'o đî pre când erau în lucru, arêndașul ca din întêmplare a dat cu ochii de Chiva, Ion vedea cum Grecul se uită cu lacomie la ea, că începe vorbă cu dênșă, dar în samă nu a băgat lucrul.

Ce-i pása lui, scia dór că nevasta îl are drag, și dór ar fi fost și rușine s'o témă de orî și ce pocitură.

Din đîua aceea însê Ion băgă de samă, că arêndașul începe a umbla pre la casa lui, mai cu o trebă, mai cu alta, că Chiva e chemată tot des la curte la lucru, mai totdêuna singură, și că pre el îl trimite arêndașul de multe orî, atât cu trebă cât și fără trebă prin satele vecine.

Lui Ion îi băteau la ochi tóte acestea și nu-i cădeau bine.

Intr'o sară venind acasă dela lucru, l'a găsit pe arêndașul glumind în pórtă cu Chiva. Acum își pierdù și Ion răbdarea.

— Se-ți spun dle o vorbă ca o sută, începù el, în casa mea se nu-ți mai pui piciorul. Când vrei se-mî dai ceva de lucru, chiamă-mă prin slugi, că ai destule, cum chiemî și pre alți ómenî, întelesu-m'ai?!

Arêndașul se făcù roșu ca racul.

— Cum, sârântocule, tu cutezi se-mî vorbesci așa?

— Sârântoc ne-sârântoc, dar în casa mea eu îs stăpân, — ia rêspons Ion cu linisce întrând în casă.

Chiva grăbi după el. Acum Ion voi să se apuce cu gura de ea, că-l face de batjocura satului, dar Chiva îl cuprinsă pe după cap, începù al sâruta și ai multămi, că o a scăpat de arêndaș, și i-a dat drumul de pe la casă, că de un timp încóce tot în piciorul ei era.

Si lui Ion în fața acestora orî ce cuvênt aspru de muștrare i-se opri pe buze, îndrăgindu-și nevasta și mai mult.

Din đîua aceia arêndașul nu a mai dat pe la casa lor, dar nici la lucru nu i-a mai chemat, nici pre el nici pre Chiva.

La câteva sêptemâni, nóptea hoții iau spart grânarul arêndașului, și i-au furat mai mult grâu. Arêndașul trimbița prin sat, că Ion e hoțul, și Ion se jură pe cer și sóre înaintea tuturor, că e nevinovat și sta se între în pămênt de rușinea ce i-a făcut-o arêndașul.

Nu mult după aceea arêndașului i-au ars mai multe clăi de fên afară la câmp, nesce fên rêu și ploat, care fiind asigurat în contra focului, arêndașul a căpêtat pre el mai mulți banî decât a fost vrednic.

Dar arêndașul éráși trimbița prin sat, că Ion l'a aprins, și Ion înzadar se jură că nu-i de vină, căci acum și unii ómenî începeau a da cređemênt arêndașului.

Arêndașul l-a dat pre Ion la judecată. Avea banî destui ca se apese cumpêna în partea lui. Omului sêrac nici înaintea legii nu-i dau cređemênt. L'au judecat pe bietul om la 4 ani temniță.

*

Și cum mergea înaintea gendarmilor, i-se făcea negru înaintea ochilor, când își aducea aminte de 4 ani de temniță. Om tinêr însurat abia de un an, sê-și lase nevasta, cea mai frumoasă și mai drăguță nevestă din tot satul și se mêrgă pe 4 ani în temniță, nevinovat! Amar s'a mai rês bunat afurisitul de arêndaș!

Scia el de ce l'a înfundat pre el arêndașul fără de vină în temniță, ca se rêmăe Chiva singură.

Dar tot nu va ajunge la nimic. Chiva îl are drag, Chiva e muiere cinstită și tot cinstită va rêmânea până se va reîntórce el din temniță. Pocitura de arêndaș tot nu o va putea înșela.

Și în dragostea-i nebună față de nevasta sa era firm convins despre statornicia, cinstea și credința ei, așa încât când s'au deschis înaintea lui porțile temniței, Ion a întrat cu aceea mângăiere și linisce sufletescă, că Chiva, nevasta lui, nu e o atare femeie, care se fie în stare se-l înșele.

*

Era pre la mijlocul iernii, un frig cumplit cum arareorî s'a mai pomenit, și o zăpadă până în genunchi.

Sórele asfintise, đîua se învêluia cu nóptea.

Ion tremurând stetea în pragul căsiî sale gata se între. De 4 ani n'a mai călcat preste acest prag; 4 ani împliniți a stat în temniță, și acum scăpat cu viêtă, cu ajutoriul lui D-șeu, s'a întors acasă.

Și acum era tot precum s'a dus, înalt, sdravên și chipeșiu, numai obrajiî-i erau mai vestezi, mai supti.

Mâna-i tremurà, pe clanța ușei, și nu avea putere s'o deschidă, în casă era lumină, meciul era aprins, căci o rază de lumină furisată prin gaura ușei, strălucea pe pârêtele tinđii.

Așa stetea Ion în prag, și putere nu avea se apese clanța, ca ușa să se deschidă, par' că-i era frică de ceva. Dus fiind de patru ani, acum par' că se teme se între în casa lui, ca și când ar ședea străini în ea.

În urmă totuși șovăitor deschisă ușa și întră oprindu-se locului.

O femeie ce stetea cu spatele cătră ușă se întorsă spăriată îndêrêpt, era Chiva. Tot cea vechiă era și acum, numai obrajiî îi erau mai lungăreți și mai vestezi, sinul cu mult mai desfăcut și nu așa rotund și bulbucat pe cum era, trupul nu-i mai era așa suleget, era mai compactă și la talie mai fără formă, dar era tot frumoasă și acum.

Ion o învâlu cu o privire lacomă și pătimașă.

— Chivă, Chivuț-o, nu mă cunosci? Eu sum Ionul têu cel scump, și făcù doi pași cu brâțele deschise spre ea.

Chiva se făcù albă ca pârêtele, ochii și-i purta cu spaimă în jur și căđù fără putere pre o laviță.

Ion îngălbini și el.

— Cei cu tine Chivo, întrebă grăbit, uitându-se cu băgare de samă jur împrejur prin casă.

Deodată un tremur îi sgudui întreg trupul și ca năuc se lovi cu palma peste frunte.

În un colț de casă un copilaș ca de 3 ani, se juca cu o mătă mare și nêgră, și lângă el în lэгân un al doilea durmea cu mânuțele desfășate.

Ion făcù un paș spre copii, fața i-se întunecă, și ochii i-se încruntară în sânge. Chiva sări repede oprindu-se între el și între copii, întindêndu-și brâțele ca și când ar voi se-i apere, și uitându-se la Ion cu o privire rugătoare.

— Chivă, răgni Ion, a cui sunt copii aceștia? și buzele îi tremurau. Chiva lăsa privirea în pămênt, își deschisă gura spre graiu, dar o vorbă nu era în stare se rostescă.

— Auđi Chivo, răgni Ion și mai tare, acu-i sunt copii acestia? Și o apucă cu amândouă mâinile de umeri scuturându-o așa de tare, cât cămeșea subțirică de giolgiu, i-se rupse, și unghiile lui Ion au intrat în carnea-i albă și fragedă înroșindu-se de sânge.

— Ai mei Ioane, ai mei, strigă Chiva cu durere, păcatele mele, ce se mă fi făcut? Era se mor de fome. Arăndașul m'a mai ajutat, trebuia se-i fac pre voie, păcatele mele, și începă a plânge cu hohot.

Ion cădă sdrobotit pre un scaun.

— De aceea m'a-ți trimis voi pre mine în temniță, oftă el într'un târziu printre dinți.

Apoi se făcă tăcere în casă.

Ion ședea cu obraji îngropați în palme și din când în când oftă lung și năbușit, Chiva se învărtea pre lângă foc cu ochii plini de lacrimi grijind de mămăliga ce ferbea, ér în brațe se schinceia copilașul spăriat, pe care zădarnic cerca ca se-l ogoaie.

Chiva aședă mămăliga pe masă, galbină și căldută, aburind cât îi gâdălea mirosul.

— Ioane, începă vorba Chiva cu frică și sfială, i-a vino și îmbucă ceva.

Ion ca și când nu ar sci ce face, fără voie și fără putere se scolă și se aședă după masă.

Chiva luându-și copilașul cel mai mare în brațe veni și ea la masă. Ion se cutremură uitându-se la copil cu o privire sêlbatică.

— Pui de șerpe, găngani printre dinți numai pentru sine, sémână cu arăndașul ca ou cu ou.

Copilul spăriat de privirea lui Ion începă se plângă ascunđendu-se la pieptul mamei sale.

— Fă se tacă jigăraia, aceea că mă asurzesce, răgni Ion, ieșind afară din casă fără de a îmbuca ceva, și trêntind ușa după el.

Afară se aședă pre podmol, și îngropându-și fața-n mână, a stat multă multă vreme așa, și gânduri cumplite îi munceau și frământau mintea.

Când a intrat din nou în casă, era par' că schimbat. Nu se mai observa pre el nelinșcea și neastêpărul de mai nainte, părea un om împăcat cu sôrtea, care a chibzuit și a hotărît cu stătornicie că ce are se facă.

Copii durmeau amândoi, ér Chiva ședea pre marginea patului așternut deja, și plângea.

— Nu mai plânge Chivă, o agrăi el cu o voce aspră și poruncitoare.

Chiva se uită la el cu o privire fricosă, și cădênd în genunchi îi cuprinsă piciorele rugându-se desnăjduit: Értă-mă, értă-mă! Ion își întorsă privirea se nu o vadă.

— Te iert, te iert, numai lasă-mă și-și desfăcă piciorele din încleștarea brațelor ei.

Urmă apoi o lungă tăcere, în care nu se auđeau decât gemetele Chivei și oftatele lui.

— Nu ne-om culca Ioane? întrebă în un târziu sfiosă Chiva.

— Bine ăci, răspuse Ion rece și apăsat, sê ne culcăm.

Chiva își lăpăda în grabă vestmintele, rămânând în o iie subțirică de giolgiu, mișcându-să voluptos pre dinaintea lui Ion voind par' că cu farmecul formelor corpului ei, se-l îmbete, se-l cucerescă din nou, și se-l facă sê-și uite supêrarea, se o ierte.

Ion o urmărea cu ochi aprinși, sângele îi ferbea în vine, șovăitor se sculă de pre scaun voind s'o cuprindă în brațe, făcă un paș, dar se oprî brusc locului, întorcându-i spatele.

Încet își desfăcă apoi curelele dela opinci, se desculță trântindu-se îmbrăcat în pat.

— Nu te desbraci? îl întrebă Chiva mirată.

— M'am dat așa din temniță, mai bine îmi place așa, îi răspuse Ion cu silă.

Chiva stânsă meciul, apoi se aședă în pat lângă Ion.

O clipă stătă nemışcată, apoi încet, încet își întinsă brațele gôle, luându-l de după gât, și apropiându-să cu trupul de trupul lui. Ion simți cum îl furnică și fiori dulci îi trec prin tot trupul, simțea cum trupul ei cald și molatic se încolăcesce în jurul lui tot mai strâns și mai voluptos, și în un moment de beție sensuală, o strânsă cu putere în brață, încât simți ferbințala sînului ei ce se sbate cu putere lipit strîns de pieptul lui.

În momentul următor însă cu un fel de disgust, o lăsă din

brațe, și încet desfăcându-se din îmbrătoșarea ei, se întorsă cătră părete . . .

— Ioane, Ioane, se rugă tânguitor Chiva, cercând se-l cuprindă în brațe din nou, értă-mă, sărută-mă Ioane numai odată, ca se sci că mai iertat.

— Lasă-mă în pace de astădată, sum obosit de drum, am lipsă de linisce îi respunsă Ion, prefăcându-și vócea somnurosă.

Ion se făcă că dôrme, și cufundat în cugetele lui par' că nici nu auđea gemetele Chivei, ce se sbătea desnădăjduită lângă el.

În un târziu Chiva se linisci, adormisă.

Ion se ridică cu bagare de samă în genunchi. Rađele lunii străbătând prin ferestă cădeau și luminau fața Chivei, care durmea liniscită pre spate cu mâinile puse cruce pe piept. Lacrămile ce-i tremurau în genele închise, sclipeau în lumina lunii ca nescce diamante.

Era așa de frumoasă, și ademenitoare cum durmea, încât lui Ion ochii i-se umplură de lacrimi, și cu gura lacomă se plecă se o sărute.

Dar înduioșarea lui ținu numai o clipă. În momentul următoriu fața lui luă o expresie sêlbatică, cu iutela fulgerului îi smulsă perina de sub cap, și aședându-o pe gură, începă a o înăduși. Chiva se sbătea sêlbatic, ér Ion îi apăsa perina pre gură din tóte puterile.

Din când în când se auđeau năbușit gemetele ei și rugările se o ierte, la ce Ion ridea sêlbatic.

— Se te iert eu ți-ar plăcea? Se mă înfunđi ér în temniță ca se poți trăi ér cu arăndașul, cum m'a-ți înfundat și în rëndul trecut, — ha — afurisito — și apăsa cu putere din ce în ce mai tare perina pe gura ei.

Trupul Chivei se mai sbătă câteva minute desnădajduite, apoi încet, încet se linisci, și numai pieptul i-se mai umflă în resuflări greoie, rarî și înăbușite, până-ce și acestea se curmară în un horcăt sêlbatic și desperat.

Ion stătă încă multă vreme cu un fel de bucurie sêlbatică apăsând perina pe capul Chivei, ér când aruncă perina din mână trupul Chivei era deja rece, murise de mult. Privi apoi scrutător la sêrmana victimă și convingându-se că Chiva a murit, cu o mișcare bruscă a împins cadavrul spre părete, și a sărit jos din pat.

Apoi încet s'a apropiat de locul unde durmeau mititeii, și cu o sêlbetică furie i-a sugrumat pe amândoi copilașii, și liniscit ca și unul care și-a împlinit bine lucrul, își încălță opincile și dispără în nópte.

Preste cât-va timp, clopotele din turnul bisericei erau bătute cu putere în o dungă, în sat era foc, ardea la arăndașul. Casa, grănarul, grajdurile și tóte câte le avea grămădite în curte erau încinse în flacări, era o adevêrată mare de foc, care înghițisă în un moment tótă bogăția arăndașului.

Satul trezit din somn cu mic cu mic se silea se potolescă focul, numai un om singur stătea nemışcat în mijlocul curții, fumându-și în tignă luleaua, ca și când s'ar delecta în vâlvătaia de flacări, carea înroșea cerul — era Ion.

Mai privi odată scrutător în jur, și convingându-se, că focul a încins totul, Ion se depărtă din curtea arăndașului șoptindu-și cu un fel de bucurie sufletescă:

— Incalte, m'am rêsbnat.

*

În dorî de diuă Ion bătea în oraș la porțile temniței de unde a fost scăpat numai ieri.

Parcălabul îi deschisă pórta și recunoscându-l îl privi uimit.

— Ce-i Ioane, ți-ai uitat ceva la noi?

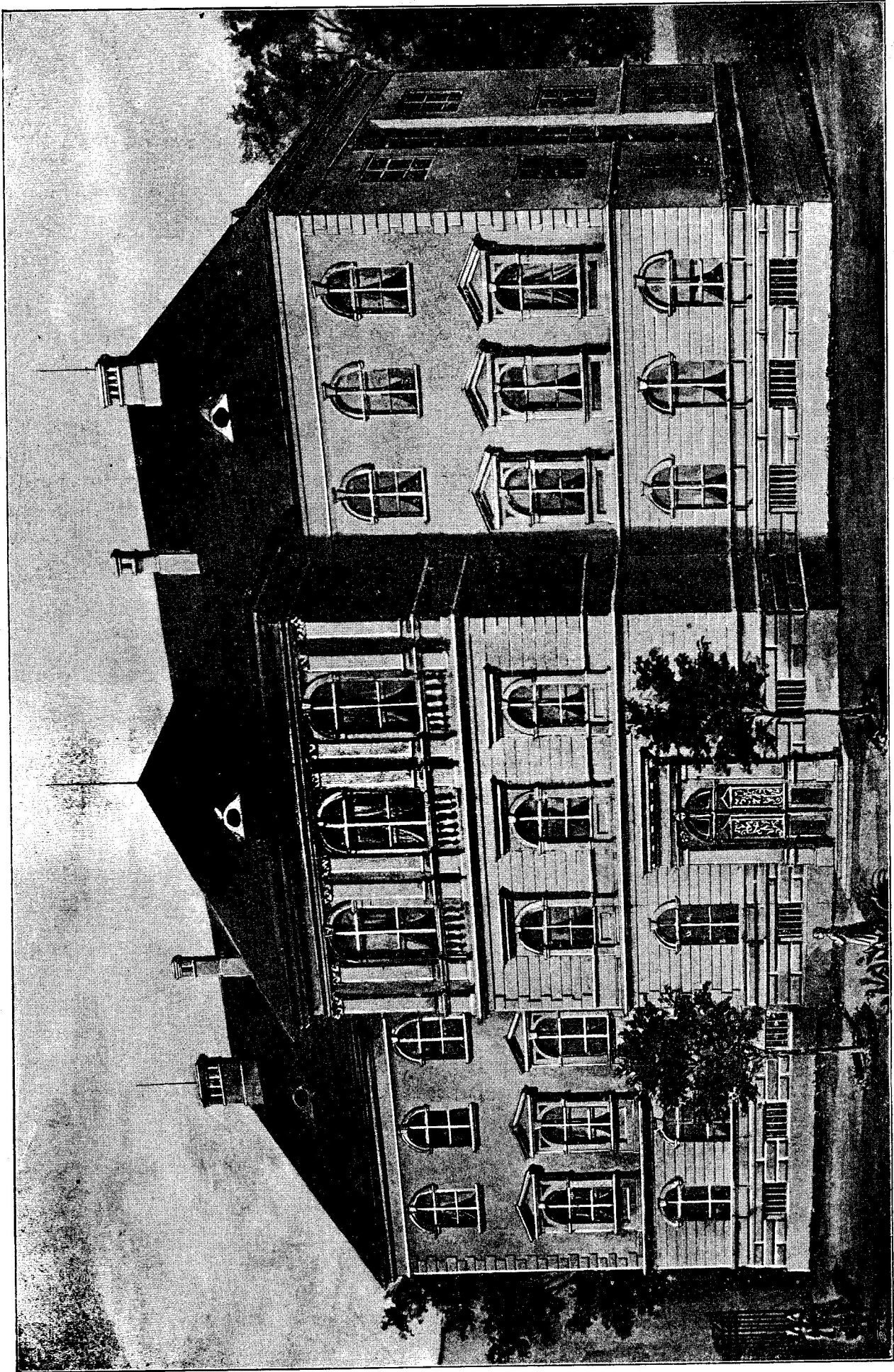
— Ba nu mi-am uitat, fără am venit se mă primiți înapoi.

Parcălabul îl privi cu ochi mari. »Ai nebunit?!

— N'am înebunit, fără mi-am omorit nevasta, și doi copii ce i-a avut până ce am fost eu închis aicea, și i-am pus foc arăndașului, îi răspunsă Ion liniscit.

— Și dacă e sê-mi faceți un bine, mai adause el cu-un fel de stupiditate comică, se mă închideți ér în cușculia aceea unde am stat până acum. Acolo m'am dat și mă simțesc ca acasă.

Și fără de a-i mai aștepta răspunsul porni încet și liniscit, spre șirul lung al umedelor și scundelor chilii, unde avea se fie îngropat de viu.

[Gimnasiul superior român din Braşov.]

Dr. Ioan G. Sbiera.

(Urmare și fine.)

În 8 August 1875 fù însărcinat și cu suplinirea docenturii la catedra pentru limba și literatura română la universitatea din Cernăuț. Cu decretul din 26 Martie 1886 fù ridicat »prea ilustrul și prea învățatul bărbat, Ion Sbiera, profesor public ordinar de limbă și literatură română, la gradul de doctor în filosofie.

În anul 1877 i-a succes a-și cumpăra un cuib propriu în Cernăuț, o grădinuță cu casă într'o stradă laterală, ca se nu mai fie nevoit a se tot muta dintr'o casă într'alta cu numărôsa sa familie. Acêsta împrejurare i-a adus linisce recerută ca se pôtă munci și mai departe numai și numai spre binele patriei și a nêmului, ținând cont și de educațiunea scumpilor lui fii, din cari de present:

Rem-Modest, a studiat drepturile și se află aplicat ca adjunct pentru judecătoria din Sirete.

Traian, asemenea a studiat drepturile, de present ascultant la tribunalul din Suceava.

Decebal și-a făcut studiile superiôre la universitatea la facultatea teologică.

Radu și-a făcut studiile superiôre la universitatea din Cernăuț și anume la facultatea filosofică, secțiunea literară. De present e profesor la gimnasiul superior din Cernăuț.

Alexandru studiază acum clasa a VIII-a gimnasială în Rădăuț.

Mihaiu își urmêză studiile la gimnasiul din Cernăuț. Aceștia sunt urmașii demnului profesor universitar și membru al Academiei române Dr. Ioan G. Sbiera, bucuria părinților și fala nêmului.

Pre lângă munca cea multă și familia cea numărôsă nu s'ar mira nimenea dacă ar afla că dl Dr. I. G. Sbiera este om egoist, chiar avar; dar nu e așa! E darnic ca mai toți Români nostri cei buni, nu e scump, când e vorba cu deosebire de binele național. Așa d-sa pre lângă ce partea sa de grădină, ce i se cuvenia drept zestre cu soția, o donă școlei populare din Poieni, locul natal al scumpei sale soții, mai cumpără dela o cumnată a d-sale partea ei de grădină și o donă numitei școle, numai ca școla sătêscă să pôtă fi lângă biserică și lângă casa parochială. Din acêsta cauză îl putem cu drept cuvânt numi filantrop, care se gândesce nu numai la crescerea și bunăstarea fiilor sei proprii, ci și la cea a fiilor țeranilor din locul natal a scumpei sale consôrte.

Dar se vedem pe dl Dr. Ion G. Sbiera ca autor, ca literat.

Din frageda-i tinereță își alese cartea ca pe cel mai bun prietin și cetitul îi era conversarea cea mai plăcută. Fiind lucrul așa, dela sine urmêză că a început de timpuriu a și scrie, ér dela 1880 încôce cu deosebire, după ce prin lungul studiu și prin matura judecată dispunea de material abundant și variu. Ca studinte în Viena, încă pe la anul 1857 veni la convingerea, că marea luptă viitoare are se fie mai mult pentru conservarea esistențelor naționale, decât pentru urmărirea unor idealuri mai înalte umanitare, comune tuturor, deci încă pe atunci, credea tinêrul studinte, că lucrul cel de întâiu ar fi ca să se caute, ca conștiința unității și solidarității naționale se fie vie și limpede în tôte păturile sociale ale poporului. Găsise însă din experiență proprie, că cultura împărtășită în *graiuri străine și derêsă de agenți străini* și tendințioși, numai priinciosă n'a fost în asta privință și nici că pôte fi în veci. Astfel, cu acêsta convingere și îndrumat și de scumpul lui profesor Pumnul, nu dubită nici un minut că cel mai potrivit mijloc pentru paralisarea efectelor rele ale culturii cosmopolite străine ar fi *cunoscința literaturii populare și răspândirea ei* prin tipariu între tôte păturile sociale ale poporului român. Tot pe acêsta literatură o privia ca temelie cea mai solidă, pe care s'ar putea desvolta, în sens curat național, și literatura scrisă a păturilor culte.

De aci se vedem?

Vedem că dl Dr. I. G. Sbiera încă de tiner avea ideile cele mai sănătose; încă ca tinêr era pătruns de adevêrul, că edificiul culturii unui popor nu trebuie început din vêrf, ci din temelie, dacă voim se nu se ruineze ca cel din biblie, ce avea fundamentul în năsip. Dar nu numai că era pătruns de aceea ideia sănătôsă, dar și lucră în acel sens. În loc ca se facă versuri rele ca mai toți tinerii începători; în loc se traducă din limbi străine bucăți infectate de secrete ale orașelor mari, îl vedem adunând din gura poporului nostru: Povești, cântece, descântece și similituri. Mai mult: Provocă prin organul »Gazeta Transilvaniei« pe tôte suflarea românêscă se adune astfel de material prețios de al frumôsei nôstre literaturii populare, și cine va afla cu cale se îl împărtășescă lui, ca astfel să-și pôtă completa colecțiunea și a o prepara pentru tipar. Lucru firesc, că apelul lui cel duios și binevoitor fù »graiul celui ce strigă în pustie,« »un singur Românaș din Ardeal« îi trimise nesce și similituri.

Acêsta nepăsare a publicului nostru a șgduit puternic pe tinêrul literat, dar' nu l'a dus la desperare, ci a muncit mai departe ca omul consciu de ceea ce vrea. Astfel îl vedem ajutând iubitelui seu profesor A. Pumnul la lucrarea »Lecturariului românesc« și compusă o gramatică a limbei românesci, care o dictă școlarilor de pe manuscrisul seu de ôre-ce nu avea auspicii de a o putea tipări. La 1861 elaboră un proiect de statute pentru înființarea unei »Reuniuni românesci de lectură în Cernăuț«, la care fù membru în comitetul diriginte, dimpreună cu cei mai de frunte bărbăți români ai Bucovinei. La 1865 se înființase »Fôia societății pentru literatura și cultura română în Bucovina.« Primul ei redactor a fost secretariul societății Dr. Ambr. Dimitrovița, în restimp de 18 luni, apoi urmă pe un restimp de 3 ani dl Dr. I. G. Sbiera. Pășind ca redactor al acestei foi, spera că-și va putea realiza unul din visurile cele mai plăcute, conceput încă decând era studinte universitar, adecă de a-și putea tipări rënd pe rënd colecțiunea de literatură populară. Dar și acêsta sperare îl lăsă în baltă. Causa? Veți iubite cetitor pag. 198 și 199 a opului »Familia Sbiera.«

În 1863 se puse și traduse în nemțesce cârticica episcopului Andreiu baron de Șaguna: »Anthonismos sau deslușire comparativă asupra broșurei: Dorințele dreptcredinciosului cler din Bucovina ....., care se și tipări în Sibiu cu scopul ca să se folosescă de ea la organele guverniale, locale și centrale, spre a le îndu-plica la concesiunea autonomiei bisericesci, în sensul dorit de lumeni. Compunându-se în Bucovina, la cererea guvernului, o comisiune pentru censurarea cârtilor școlare, în aceea comisiune fù și Dr. I. G. Sbiera. În anul 1872 supuse directorul pedagogiului din Cernăuți, Dumitru Isopescul, comisiunii acesteia, spre censurarea limbistică, traducerea din »Intâia carte de comput pentru școlele populare și un îndreptar la întrebuițarea acelei cârti, după Dr. C. Mocnik, ér traducerea cârtii a doua, a treia, a patra și a cincea o concređu membrului comisiunii I. Sbiera, care făcù și censurarea cartei prime. Dar minune! Cârtile aceste de comput traduse de Bucovineanul I. Sbiera, puțin teren ocupară în Bucovina, unde mai prefereau edițiile germâne, dar cu atât erau mai folosite în Ardeal și Ungaria, așa că între anii 1883 și 1886 s'a simțit necesitatea de a le scôte în a doua ediția. Aci încă se potrivește đisa scripturei: »Nici un profet în patriă!« Introducându-se în 1871 măsurile metrice în imperiul Habsburgianilor, traduse dl Sbiera acel sistem în românesc și-l tipări la Viena la 1874. Pe la 1870 a apărut o carte de conversațiune românêscă și nemțescă. Aceea încă fù lucrată de dl I. Sbiera și tradusă de învățacelul dênșului Toader Stefanelli, ađi cons. de tribunal în Câmpul lung.

În 1875 compusă un memorabil discurs de inaugurare, care-l și ținu în 18 Oct. 1875 seara, *discurs asupra educației cum a fost ea, și cum trebuie se fie*. Cu acest discurs măreț și-a inaugurat cursurile de limba română la universitatea din Cernăuț, în calitate de profesor. Din acest măreț discurs, care ar merita se-l reproducem aci întreg, dacă ni-ar permite spațiul, vom cita numai câteva pasagii:

»Drept este, că avem școli, în carile ne înzăstrăm cu o mulțime de cunoscinți folositoare așa încât ne putem urca, în cas favorabil, chiar până la cele mai înalte trepte de stat: noi învățăm toate, câte se cer spre a ocupa și postul de ministru; dar ce nu învățăm, este puterea, tăria morală de a depune portofoliul cu linisce atuncia, când ni-l cere binele public. Tinerimea noastră învață arta de a se înavuți; înse cine învață arta de a se putea lipsi de avuție, de a se mulțami cu puțin și totuși a se bucura de existența sa? Noi ne învățăm și ne îndeletnicim la toate artele câte se cer spre a ne face norocul; însă ce nu învățăm este arta de a suferi cu cumpăt și cu vrednicie nenorocirea ce ne lovesce. *Tinerimea noastră bărbătescă învață în saloanele de luptă arta de a-și răsbuna sângele cu tăișul sabiei vătămarile de onoare; unde însă învață ea aceea artă mult mai grea, de a iertă cu marinimie acele vătămări?* Ea își esercită și-și întărește corpul în piața de gimnastică făcându-l mlădios și ghibaciu spre a învinge ușor toate piedicele câte numai se pot cugeta; înse unde sunt acele piețe de gimnastică, în care și-ar putea ea esercita și întări sufletul, spre a se face iscusit de a străbate învingător prin furtunile sortii? Omenilor culti li-se face o datorință de onoare ca se móră, curagioși, în órearii împrejurării; de ce óre nu se face fiecărui om o datorie de onoare ca se trăiescă cu bărbăție în toate împrejurările?»

Chiar și numai din aceste puține citate póte omul recunoște în autorul lor pe adêncul cugetător, marele filosof moral, eruditul dascál creștin, care-și îndemná elevii nu numai la întărirea forțelor corporale și spirituale, ci mai vêrtos la a celor morale sciind, că moralitatea este basa fericirii pe această lume și ea este care ne dă certificatul de trecere între cei fericiți, în cealaltă lume.

Astfel de discursuri cu care se indatina prof. univ. Dr. I. G. Sbiera a-și inaugura prelegerile universitare, erau menite a strecura în mintea conaționalilor cugetări serioase, cari sunt de ajuns se descepte în sufletul lor un interes mai viu și mai mare pentru tot ce constituie temelia unui popor. Unele din aceste discursuri sunt și publicate, ca:

2. *Conceptul națiune și însemnătatea graiului național*, (în calendarul din Cernăuți pro 1881 și în broșură separată.)
3. *Condițiunile necesare pentru esistența, conservarea și prosperarea graiului național*, (publicată în Almanacul societății »România Jună« din Viena, 1883.)
4. *Puterea graiului național*.
5. *Însemnătatea teritoriului național*, (publ. în Cernăuț la anul 1884.)
6. *Solidaritatea intereselor*, (în almanachul societății »România Jună« în 1888.)
7. *Mișcări literare în Bucovina*, (în »Familia« și în broșuri separate).
8. *Traiul Românilor înainte de fundarea statelor naționale*, (Cernăuți 1890).
9. *Un păcat strămoșesc*, (Cernăuț 1892).
10. *Ceva despre formarea idealurilor*, (în archiv org. soc. scient. lit. din Iași 1894).

Dar activitatea literară a dlui Dr. I. G. Sbiera nu s'a mărginit numai în adêncile lui discursuri de inaugurare ca prof. univ., ci venindu-i la mână un manuscris românesc de o vechietate căruntă, descoperit de tinerul profesor din Hoși, Gr. Crețul, în mă-

năstirea Voronețului din Bucovina, se puse și-l studie cu paciință de savant. Acest prețios manuscris, cu un vocabular și studiu asupra lui de Dr. I. G. Sbiera, l'a publicat Academia română pe spesele sale la 1885 sub numele de »Codicele voronețean« Din studiile istorice literare, menite pentru prelegerile dela universitate, de dl I. G. Sbiera, a publicat pân' acum următoarele:

1. *Grigorie Urechie*, (contribuiri pentru o biografie a lui, Analele Academiei române 1884).
2. *Scrierile lui Miron Costin*, (în renumitul op »Miron Costin« opere complete de V. A. Urechie, București 1886).
3. *Mișcarea bisericăscă a Românilor din Bucovina*, (Candela Cernăuț, 1896).
4. *Idealul Românilor*.
5. *Mișcări culturale și literale la Români din stânga Dunării*, în restimpul dela 1504—1714 (Cernăuți 1897).

Spesele recerute la tipărirea acestui valoros op le-a purtat: amicul autorului, protopopul Nistor Vorobchieviciu din Cuciurul-mare (cu 100 fl.), fratele autorului Nicolae, paroch (200 fl.), și consistoriul arhiepiscopesc din Cernăuți, aflând că acest op este interesant pentru literatura bisericăscă, a dispus a se cumpăra din el 276 esemplare pe sama bibliotecelor parohiale din diecesă.

Pre lângă aceste dl Dr. I. G. Sbiera a mai publicat:

1. *Rudolf* principele nostru ereditar, 1881.
2. *Povești populare românesce*, 1886.
3. *Colinde, cântece de stea, și urări la nunți*, 1888.
4. *Aron Pumnul*, (voci asupra vieții și însemnătății lui, dimpreună cu documentele relative la înființarea catedrei de limbă și literatura română la gimnasiul superior din Cernăuț, precum și scrierile lui mărunte și fragmentare, Cernăuți, 1889).
5. *Baronul Alexandru Vasileco Sireteanul*, notițe biografice, Familia, 1893.
6. *Țeținea și Horecea*, »Vatra« 1894.
7. *O ședătoare la lună*, »Gazeta Bucovinei« 1894.
8. *Fie, dar eu tot mă retrag*, (Un episod la înmormântarea drului cav. Iancu Zota, publ. în »Gazeta Bucovinei« 1896).
9. *Cogălniceanu M.*, limba și literatura românescă sau valahică, 1837, traducere din limba germană și publicată în »Archiva« Iași 1894).
10. *Naționalitatea Ovreilor*, »Liga română« 1897.
11. *Das Volksleben der Rumänen in der Bukovina*, s'a scris nemțesce în colaborare cu dl S. Fl. Marian, și se publică în monumentalul op: »Die österreich-ungarische Monarchie in Wort und Bild.«

12. *Die rumänische Literatur und die rumänischen Dialekte in der Bukovina*. Se publică tot în opul citat la nr. 11.

Din toate cele până aci forțe pe scurt espuse ce vedem?

Vedem că familia Sbiera e de o descendență vechiă și alêsă, vedem că din mărirea de odată scăpătase prin vitregimea timpurilor, precum multe familii nobile române a scăpat tot din aceea cauză, dar o vedem ér înălțându-se prin muncă onestă. Vedem că reprezentanții de ađi ai familiei Sbiera érá sunt între frunțașii conducători ai Bucovinei, ér stéua lor cea mai luminósă este Dr. I. G. Sbiera, care este fala întregului neam, care muncește muncă cinstită pentru tot ce e bun, nobil, frumos și folositor neamului, instruind tinerimea concređută conducerei sale cu rivnă și zel apostolesc, înzestrând literatura noastră cea seracă cu opuri prețioase și dăruind națiunei fií demni de numele înaintașilor lor, demni urmași ai rezolutei și cinstitei familii Sbiera.

Deie-ne ceriul mulți bărbați de calibrul dlui Dr. I. G. Sbiera, ér firele vieței lui le lungescă spre binele și fericirea familiei și a nêmului nostru cest certat de sórte.

Ioan Pop Reteganul.

Cum se fotografăm.

(Urmare).

Înainte de a trece mai departe să fac cunoscut cetitorilor noștri două aparate escelente care corespund și celor mai minuțioase pretensiuni.

Aceste sunt »Jewel« și »Bosco«. Primul (fig. 17) este un aparat elegant, ușor și efin, are o linie buna achromatică și în-

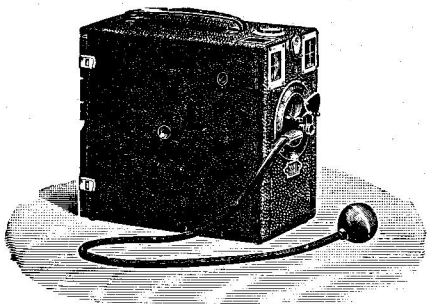

Fig. 17.

togmire pneumatică pentru posări la moment. Conține 12 placi formatul 9 : 12. Aceeași cameră ne-o prezintă și fig. 18 cu deosebirea, că este provădută cu un părete, cu ajutorul căruia obiectiva o putem muta atât în sus sau jos, cât și în dreapta sau în stânga, prin ce ne e dată posibilitatea a face posări și acolo

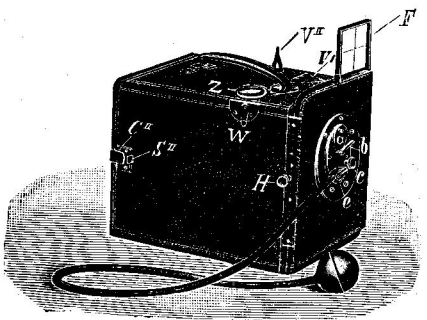

Fig. 18.

unde distanța e prea mică și între împrejurări comune nu ar fi posibil.

Aparatul »Bosco« (model 1899) este aproape întru toate ca aparatul descris mai sus, este însă întocmit pentru folii, format 9 : 12; aceste sunt în suluri astfel încât putem umplea magazinul camerei la lumina zilei. Acest aparat (figura 19) are

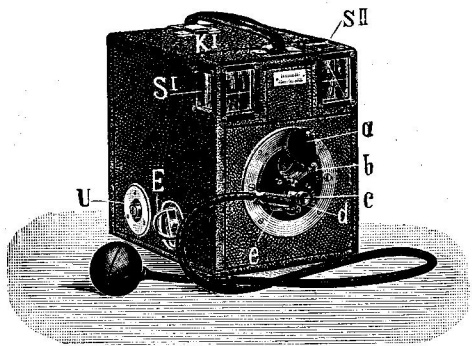

Fig. 19.

decă avantajul, că fără a avea necesitate de camera întunecată îl putem umplea de câte ori voim și putem face câte posări vrem. E foarte ușor, elegant și provădut cu toate accidentele necesare.

Chilia obscură.

Am vădut, că la aparatul de stativă plachele sensibile sunt a se așeza în casetă, la camera portativă în magazinul aceleia. Este însă de observat, că acesta așezare nu e ertat a o face la lumina soarelui, ci numai în întunecare complet, la lumina roșie și anume din aceea cauza, căci lumina solară ne-ar nimici placa îndată ce ar ajunge-o, precând lumina roșie nu are asupra ei efect.

Avem deci trebuință mai întâiu de o chilie, carea se o putem întuneca (cu covore sau hârtie neagră) pe deplin. Aici trebuie se notez că e foarte consult a folosi o chilie, carea are numai o ferestă, fiindcă acesta e mai ușor de astupat. Trebuie purtat grijă că lumina se nu străbată pe nicărire, se fie cum țice Românul »așa de întunecare încât se nu-ți vedeți nici mâna.« O condiție, carea trebuie observată strict.

Cine nu dispune de astfel de chilie, este silit a aștepta sosirea nopții. Noptea este apoi de ajuns, dacă închidem oblonele sau tragem jos jalușiele ca se împedecăm năvălirea luminei de lună.

Atât în chilia întunecată, cât și noptea, ca se fim în stare a lucra, avem lipsă de o lampă, carea se ne dee lumina roșie recerută. O astfelu de lampă practică și curespundătoare ne arată

figura 20, unde putem observa că construcțiunea și întocmirea ei este astfelu, că lumina albă (a lampei ca de obicei) nu pôte străbate pre nicărire fiind acoperită chiar și de asupra, ci numai lumina roșie, carea ne pune în poziția a vedea tot ce avem de isprăvit fără ca aceea se aibă un efect dăunos pentru placa sensibilă. Lampa pentru chilia obscură se fabrică și în alte forme, mai mari, sau mai mici, pentru luminări, benzin, oleu, etc. După format și mărime variază de sine se înțelege și prețul lor.

Pentru trebuințele unui amator este lampa aici desemnată cu totul de ajuns.

* * *

Fig. 20.

După cele espuse până aici, cunoșcem efectul luminei și modul cum obținem o imagine nevizibilă pre o placă sensibilă; cunoșcem aparatul fotografic și scim că esecutarea lucrărilor cu plachele numai în chilia întunecată și numai la lumina roșie este permis a o îndeplini. Se vedem acum modul cum avem a esecuta fotografarea (posarea) ca atare.

Partea a două.

9. Așezarea plachelor în casetă.

Plachele sensibile le căpătăm — precum am amintit — gata în ori care boltă unde se vënd aparate, sau direct dela firmele, care fabrică astfelu de plache. Ele se dau pachetate bine în cutii și în fiecare cutie se află 12 plache pachetate câte 6 bucăți în hârtie neagră, așa că lumina la ele nu pôte ajunge. Ba cutia este chiar lipită cu hârtie neagră pentru mai mare siguranță.

Dacă luăm la mână o astfelu de cutie și voim a așeza două plache în caseta aparatului de stativă sau a așeza 6 sau 12 în magazinul, camerei portative; atunci este strict oprit a desface cutia la lumina zilei, ci o luăm așa cum e și atât cu cutia cât și cu caseta sau camera portativă ne ducem în chilia întunecată (sau dacă nu avem, așteptăm noptea) unde aprindem lumina în lampa roșie închidem ușa ca nu cumva se ne conturbe cineva și numai după ce ne-am convins, că lumina zilei nu străbate la noi pre nicărire desfacem cutia. Desfăcând cutia luăm pachetul deasupra, scotem din el o placă sensibilă și privindu-o la lumina roșie cât se pôte de slabă vom observa, că o lature a aceleia este lucie și ținută costis câtră lumina sclipesce, cași ori care sticlă curată; ceealaltă lature e mai dură și ținută costisă nu sclipesce. Acesta parte (care nu sclipesce) este laturea sensibilă.

Deschidem o parte a casetei, aședăm o placă astfel, ca partea care nu sclipesce (adecă cea sensibilă) să rămână de-asupra, ér cea care sclipesce se fie cătră pãretele mijlociu al casetei. Asemenea punem una în cealaltă parte a casetei. Apoi punem celelalte place éráși în hãrtia négră, le punem în cutie, o închidem bine și dacã avem la dispoziție o cólă de hãrtie négră sau roșie, o mai învălim și cutia în acésta cólă, ne mai convingem odată, că este închisă bine caseta și numai atunci putem eși din chilia întunecósă.

Acésta precauțiune este a se observa și la camerele portative.

Caseta, în carea am aședat placele sensibile nu mai este permis a o deschide decât la esecutarea posãrei dupã cum vom vedea în §. 13.

Este fôrte bine dacã cu un penel din perĩ moi și finĩ ștergem partea sensibilă a placei înainte de a o aședa în casetă, ca pravul ce ar fi străbãtut la ea se fie delãturat. Nu trebuie se uitãm, că cutia cu placele trebuie éráși închisă *îndată* ce am scos una din dênsa.

Aședarea placelor trebuie se ne obiçnuim a o face cât de repede, dar fără a ne pripri.

10. Regule generale.

Inainte de a trece la postarea aparatului, precisarea și expunerea placei sensibile, vreau se mai amintesc unele regule generale, a căror urmare e numai în folosul începãtorilor.

Și eu, ca aprópe toți amatorii, mă încercai, cu desconsiderarea sfaturilor cãrșilor consultate, a fotografia deja la început persóne, *portrete*, dar se înțelege, cu rezultatul cel mai miserabil ce numai se póte. Începãtorul decĩ mai întâiu încerce cu fotografarea unui peisagiu, a unei priveliște, a unui edificiu etc. Și încã dacã-i e posibil din fereasta unei cacã.

Trebuie se póte grijă, că dacã fotografarea o face afarã; sórele nu este permis se-i stee *în față*, ci sau la spate sau de o parte (drépta orĩ stãnga) în față însé *nu*.

Peisagiurile succed mai bine când e sóre, grupele mai bine când sórele este ascuns sub nori. Lumină acomodatã pentru fotografare avem din Mai până în Septembrie dela 8—11 óre a. m. și dela 2—5 óre p. m., ér érna de comun dela 11 óre a. m.—1 órã d. a.

La fotografarea peisagiurilor și priveliștilor gustul hotãresce fôrte mult. Este mai interesantã, dacã la fund avem nori, ér în front nu se aflã obiecte mari, cari se ne nimicéscã proporțiunea.

Edificiile nicĩ când nu este ertat a le fotografia astfel, ca să se vadã *numai* frontul, ci trebuie se ne dãm ceva la drépta sau stãngã ca să se ivéscã încãtva și o lature a aceluia.

Preste tot în alegerea peisagiului, în arangarea grupelor se aratã mai precis gustul și dexteritatea amatorului.

Autorul acestui op este orĩ când gata a servi cetitorilor sei cu eventualele deslușiri și îndrumãri necesare.

11. Postarea aparatului.

Dupã-ce ne-am decis asupra obiectului ce dorim o fotografia, luãm la mână stativa aparatului, desfacem piciórele aceluia și le înțepenim bine, apoi le crãcim și le aședãm stabil. Luãm apoi aparatul fotografic și-l înțepenim pe stativã cu șorubul dat spre acest scop, apoi prin apropiarea sau depãrtarea unui sau altuia dintre piciórele stativei aducem aparatul în poziție *horizontalã*. Desfacem apoi aparatul, aședãm obiectiva la locul seu, precum și sticla de vizat.

Dacã luãm acum capacul obiectivei, acoperim aparatul (cu esceptiunea obiectivei) cu o nãframã désã (mai bine o bucatã de postav negru) și privim la sticla de vizat, vom vedea pe aceea sticlã imaginea obiectului ce voim a fotografia micșorată și întórsã. Vom putea apoi observa, că cu cât postãm aparatul mai *aprópe* de respectivul obiect, cu atât este mai *mare* imaginea aceluia pre sticlã.

Dupã ce am cãpãtat obiectul în mãrimea ce dorim, atunci aședãm piciórele stativei așa încãt camera să nu se misce din loc. Apoi purcedem la precisarea fotografiei dupã cum vom vedea în paragraful urmãtor.

Inainte de a trece însé mai departe trebuie se mai amintesc împrejurarea, că cu fiecare aparat putem esecuta fotografiã în dóue formate, și anume în *format vertical* sau *format orizontal* având trebuință numai de a schimba poziția camerei.

Acésta se întâmplã în modul urmãtor:

La aparatele a căror camerã are formã *conicã* (sau *quadraticã*, dar nu posed întocmire specialã pentru acest scop), desfacem șorubul, care înțepenesce pãretele posterior, înturnãm (Fig. 21) apoi camera așa, ca se vinã partea mai lungã (în carea este gaura pentru șorub) la vale, o înțepenim cu șorubul și aparatul este gata pentru formatul horizontal.

La multe aparate a căror camerã este *quadraticã*, sticla de vizat este astfel întocmitã încãt singur ea trebuie strãmutatã (fig. 22), fără ca se fim nevoiți a desșoruba aparatul.

Dupã ce suntem cu acésta gata, de cumva chipul ni se aratã pe sticla de vizat prea sus, sau prea jos, atunci prin lãsarea în jos sau ridicarea în sus a scãndurei pre care este înțepenitã ob-

jectiva putem ajuta, fără a mișca aparatul din poziția sa orizontalã.

(Va urmã.)

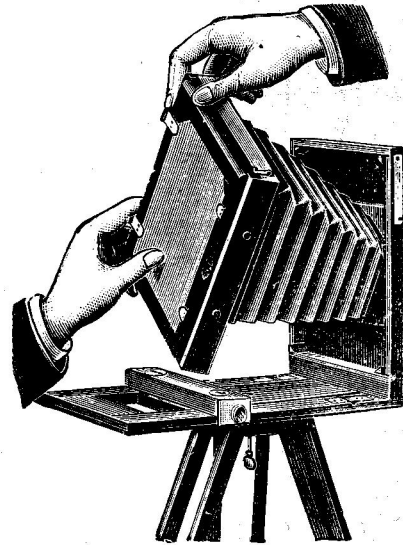

Fig. 21.

Lãntuit.

Lãntuit d'un dor puternic,
Vin amorul meu de'l pasce,
Vin se-ți dau inima'ntrégã,
Se n'o las lumea pribeagã.

Și din ochi schintea vie
Se te-adorm pe sinul meu,
Se-ți cânt tainic și-n iubire
Dorul meu spre nemurire.

Vis cu vis simțirea-ți dulce
De simțirea mea o légã
Un moment de fericire
Se-mi prepar ta ta privire.

Apoi pot muri în pace,
C'am trăit cu gând curat
Tineretã-mi visãtore
A sorbit razã de sóre.

Sabin.

Câteva cuvinte despre dentițiunea copiilor, altoirea, educațiunea simțurilor, ocupațiunea și jocurile la copii.

(Hygienă).

Dentițiunea însemnează timpul creșterii dinților la copii mici.

Șșirea dinților la copii, se întâmplă adese cu mare dificultate, din cauza acésta vin mulțime de suferințe și chiar convulsii. Causa anevoinței eșșirii dinților provine din aceea, că fosfatul de calce, care este principalul generator al óselor și al dinților, nu se află în cantitate îndestulătoare în alimentațiune, și acésta din cauza laptelui reu al mamei sau al doicei.

Când cercetăm unele după altele tóte părțile corpului unui copil, vedem că de și tóte părțile sunt formate cum trebuie, cu tóte astea sunt într'o stare de mare slăbiciune, care slăbiciune se întinde asupra întregului corp, și care nu dispăre decât încet încet, și numai în urma unei hrane cu îngrijire dată și unor îngrijiri luminate.

Slăbiciunea acésta generală ține vr'o patru luni. Mamele și doicele trebuie să se pătrundă bine de acest adevăr și se nu neglijeze nimic în timpul acesta din cele ce cere natura copiilor, fie în ce privesce hrana, fie în ce privesce îngrijirile, pentru ca copilul să se desvólte în mod regulat, în astfel ca nici o parte a corpului se nu suferă séu se ajungă a nu-și putea implini funcțiunea.

Dinții es dela a cincea până la a cincea lună; dacă întârzie eșșirea lor dela acest timp, apoi copilul se află într'o stare bolnăviciósă.

Dinții sunt formați după constituția copilului din os și din șmalț; osul este rădăcina cea înfiptă în canalul gingiei cu o secrețiune prin ea, ce se face dintr'un lichid închegat și închis într'o cămașă de piele, în care întră un nerv și de artere de sânge care o hrănesc. Pe din afară osul este șmalțuit, partea care este afară din gingie și se numește coronă; șmalțul este fôrte tare.

La eșșirea dinților gingia se îngroșă, se irită și se roșește; copilul are o mănăcărime fôrte mare însoțită de o gâdilitoră nervósă, din care causă copii duc tóte jucăriile și ori ce lucru la gură spre a scărpinga gingia, mușcă cu gura ori-ce, le curg balele din gură, și așa se întinde pielea până crépă gingia și es dinții.

Dinții apar astfel: mai întâiu es cei doi dinți din mijloc, numiți incisivi (tăetori) din falca de jos unul după altul, peste 15 séu 20 zile es cei doi incisivi laterali din falca de sus tot din mijloc; pe urmă cei doi incisivi laterali de jos și la urmă cei doi de sus tot laterali.

Pela a 11-a séu a 12-a lună es cele patru măsele mici de jos și de sus; ér pela a 15-a lună apar cei patru dinți cănești (canini), mai întâiu cei de jos și în urmă cei de sus, cari peste tot fac 16 dinți în cursul anului al doilea. La urmă es celelalte patru măsele și astfel avem terminată cea dintăiu dentițiune compusă din 20 de dinți numiți „*dinți de lapte*“ în timp până la doi ani.

Se întâmplă uneori că dinții cănești întârzie de a eși și nu străbat gingia decât în luna a 18-a; acești dinți causéză cele mai mari dureri, mai cu deosebire căneștii de sus numiți „*dinți ochiului*“.

Cu cât dinții vor eși la copii mai de timpuriu, cu atât sunt mai vârtoși de creștere și de sănătate; ér durerile la eșșirea dinților sunt mai mici. Ér dacă eșșirea dinților întârzie, de aceea sunt mai neputincioși de creștere și de sănătate, și supărările eșșirii mai multe și mai mari.

Copii cei sdraveni și sănătoși, nu sunt așa de tare încercați de dinți, dar pentru cei slabi și bolnavi, dinții sunt o adevărată bolă, ca și pentru cei rău hrăniți și rău îngrijiti, pentru acea copii trebuie ținuți fôrte curat.

Accidental dentițiunii copilului preocupă fôrte mult pe mame, cu tóte acestea nu trebuie să se sperie, căci cu îngrijire și cu o bună igienă copii se vindecă. Deși dentițiunea este o operație a naturei, se întâmplă destule complicări, cum sunt: frigurile, dia-

rea (eșșirea prea multă afară), constipația (incuetura), vërsătura, umflarea durerósă a gingiilor, deșteptarea în trăsărire, etc.

Pentru umflarea gingiilor, se va da copilului se țină în gură și se mestece un baston de miambal, rădăcina de malvă (nalbă) séu de liquiriție, reglise (lemn dulce), al cărui must calméză (alină) umflătura și durerea gingiilor, și prin apăsarea pe gingii, face ca dinții se eșșă mai lesne. Se pot freca gingiele și miclele bubulițe, ce se fac în gură cu puțină miere amestecată cu puțin alumen (piatră acră).

Din accidente ce pun mai mult în pericol viața copilului este diarea (eșșirea prea mult afară). Contra diareei, se va da de beut o fiertură de orez; adecă, într'un vas cam de 150 grame, se pune puțin orez nespălat, se fierbe la foc, ér zama se dá copilului se o bea în mai multe rânduri în decursul zilei; se nu i-se dea se mănânce verdeturi și mănăcări grase.

I se va face un ceaiu de frunze de menthă (ismă) amestecate cu puține felii de lămăie tăiete cu cójă cu tot, după ce va fierbe, se va strécura și se va da copilului se bea în cursul zilei. Se va pune pe stomachul copilului (pe pânțele) o bucată de flanelă muiată în spirt și presărată cu puțin piper pisat. Dacă însă diarea încă tot ține, se se dea copilului pe zi 3—4 lingurițe de sirup de cydonia (gutui); asemenea se va lua dela farmacie (apotecă) un gram de subtritat de bismuth, se va pune jumătate din praf în supă și i se va da copilului se o mănânce; se se observe însă ca supa se nu fie grasă; de beut în cursul zilei i se va da apă de orez, sau apă de calce (apă de var), ce se va lua dela farmacie, amestecată cu lapte dulce fiert, rece, o parte apă de calce și o parte lapte.

În cas de constipație (incuetură), cea ce se întâmplă fôrte rar, căci de mai multe ori copii în timpul eșșirii dinților au mai mult diaree; i-se va aplica câteva clistere făcute cu o linguriță de unt de migdale dulci și cu o fiertură (decoct) de rădăcină de malvă (nalbă); i se va mai da una până la două lingurițe pe zi de unt recină. Dacă însă constipația tot ține, i se va da pe zi 1—3 lingurițe de sirup de cichoreum (cicóre) séu de rheum (revent).

În casuri fôrte rari, când dintele nu pôte străbate gingia, și copilul se află în prada suferințelor, este necesar a creșta gingia pentru a lăsa se iasă dintele: acésta operație trebuie făcută de un medic.

Copii în timpul dentițiunii trebuie a se ținea într'o mare cu-rețenie, se nu se lase se fie uđi cătuși de puțin și sunt a se feri de rēcělă.

Ori de câte ori mănâncă, trebuie a se spăla gura copilului cu un petec de olandă (in) curată și muiată în apă rece. În fiecare zi se va face copilului o baie puțin caldă, chiar aprópe rece. Copilul trebuie se dórma mult pe timpul când îi es dinții, căci cu cât va dormi mai mult, cu atât va înainta mai mult.

A doua dentițiune se produce pela vârsta de șapte ani.

Dinții de lapte fiind lipsiți de rădăcină es și sunt înlocuiți prin dinții din al doilea rând, cari nu mai cad în mod natural. Dela 12—14 ani es alți patru dinți, și dela 15—20 de ani es cei din urmă patru dinți numiți „*dinți de minte*“, și în fine se completeză peste tot 32 de dinți.

Vaccinarea. Vaccinarea sau altoirea. Vârsta cea mai bună pentru a vaccina copii este dela șese săptămâni până la două luni; în timpuri când este epidemie de variolă (vërsat séu bubat), copii se pot altoi chiar la două săptămâni după nascere. Copii nu trebuie vaccinați când timpul este prea friguros și nici când este prea călduros; cel mai bun timp pentru vaccinat este tóamna și primăvéra.

Educațiunea simțurilor. Când cei dintâi doi dinți au eșit la copil, este o probă că toate părțile corpului au început a se desvolta.

Copilul sănătos, bine hrănit și îngrijit nu mai voesce se stea în pat, voesce ca mama se-l ia din când în când în brațe și cunoșce bine pe mamă seu pe doică. Acum a venit timpul când simțurile încep a se exercita într'un mod activ și caută a se desvolta.

Corpul omenesc este capul d'operă al creațiunei; numai trist că este prea puțin cunoscut și nu umblăm cu el cu totă atențiunea ce cere. Toate organele corpului au preț mare, dar organele celor cinci simțuri sunt cele mai prețioase dintre toate. Este bine dovedit că perfecta lor desvoltare este legată de desvoltarea perfectă a corpului întreg; dacă corpul suferă, atunci sufer și ele. De aceea nu trebuie se dăm corpului nici o hrană, nici o beutură, care se-i facă rău, căci de aci ar resulta reu pentru mai multe simțuri. Cel dintâiu simț este simțul vederei; acest organ trebuie se-l îngrijim bine, se observăm ca la copil lumina se o primescă limpede și îndestul; căci lumina puțină și slabă obosesce vederea. Aerul cel nesănătos face rău corpului întreg și cu atât mai mult ochilor. Se nu se lase copii se cetescă séra și dimineța când este pe jumătate întunec séu când nu este lumină destulă; căci atunci ochii se slăbesc și devin copii orbi. Să se deprindă copii a sta pe timp frumos, în grădini se privescă cu ochii pe locuri unde este érbă verde spre a-și desvolta organul vederei; căci acesta îi va face mult mai bine, decât dacă ar sta într'o cameră și s'ar uita la ziduri într'un aer închis. S'a constatat că ómenii dela țéră și mai cu samă cei dela munte au vedere foarte pătrunțétóre, și că cei din văi băltóse au vedere slabă.

Urechea asemenea trebuie și ea bine îngrijită. După cum ne spălăm fața, tot asemenea trebuie să se spele și în urechie cu apă rece, pentru că praful și murdăria se nu astupe canalul auđului. De aceea dar trebuie se obișnuim pe copii se-și ție urechile într'o curătenie exemplară. Asemenea trebuie a se face diferite exerciții de a desvolta organul auđului.

Asemenea se va procede și cu celelalte simțuri; ele cer o mare curătenie nu numai în organele lor, dar și în tot organismul.

Copilul dela etatea de 5 ani în sus trebuie se aibă o măn-care mai nutritóre și adesea variată (schimbată); trebuie se ajutăm desvoltarea copilului cu o hrană cuviincióasă. Laptele este o bună hrană, el trebuie bine fiert, ca astfel să se nimicescă toți germeni bólelor ce ar conține. Cu toate acestea nu trebuie se dăm copiilor numai lapte.

Copilul trebuie se mănânce cu mare cumpétare. Cu cât hrana este mai hrănitóre cu atât trebuie se mănânce mai rar, ca astfel se aibă stomachul timp se digereze (mistuescă).

Copii trebuie ținuti cu regularitate la masă și la toate, căci acesta regularitate este cu totul trebuincióasă, pentru ca copii se digereze (mistuescă) bine, și le va înlătura multe bóle. Se nu-i lase se mănânce orí când afară de órele regulate, și nici se nu li se dea dulceturi orí prăjituri, căci vor plăti scump acesta plăcere.

Asemenea trebuie se obișnuim pe copii se mănânce încet, căci prin măncarea încet atunci și digestiunea se face regulată, pentru că o digestie regulată este cea mai prețióasă. Cel care mănâncă încet și mereu, nu aduce nici o greutate stomachului seu; căci măncarea se amestecă bine cu saliva din gură, și digestia este pe jumătate începută.

Nu trebuie se dăm copilului mănări prea calde, căci îi strică dinți; și mănările prea calde excită mucósele gurei și produce tuse și bóle de gură.

Mănările prea sárate, iuți și prea acre sunt vêtămátóre sánătății copilului.

Beutura cea mai bună și sánătósă pentru copil este apa; se se ferescă de a da copilului se bea vin, rachi (vinars) și alte spirituóse, căci sunt foarte vêtămátóre sánătăței.

Platon în anticitate opea pe copii până la etatea puberității de a bea vin.

Ocupațiunea. Copiilor le place activitatea, după cum la bătrâni le place odihna. Copilului îi place aerul, cum începe se umble, caută se scape din casă, și de câte orí póte, dá fuga afară, într'un cuvânt copilul se mișcă într'una și este o frumșetă se-i vedí activitatea lui. Așa dar trebuie se ne ocupăm copii, în acest chip inteligenta li-se desvoltă și dacă îi vom ținea în același timp și la aer curat atunci se vor face și voinici.

Mișcarea corpului la copii este de mare necesitate în creșcerea lor.

Jocurile. Jocul este cea mai principală ocupațiune a copiilor, printre jocuri în primul rând este acela, care cere mai multă activitate, care întăresce muschi, desvoltă și face corpul mai mlădios. Trebuie lăstate la o parte jocurile care cer cumpérare de jucării. Cea mai bună jucărie este cea pe care și-o face copilul singur cu mâinile lui, pentru care el își pune în joc toate puterile sale și imaginațiunile sale.

Unul dintre jocurile cele mai bune este alergarea, pentru că ajută la desvoltarea corpului întreg. Când copii se jócă astfel ca cumpátare, acest joc este foarte prețios pentru desvoltarea corpului, dar este și o școlă în care voința învață a se face puternică și în care inimele lor tinere dobândesc energie.

Dacă voim se lucrăm pentru desvoltarea spiritului și corpului copiilor se-i ducem pe jos prin păduri, și prin câmpii plimbându-i și aretându-le ce frumșeți sunt în natură.

Se-i lăsăm să se jócă cu migea, séu de-a baba órbă și orí ce jocuri cu mișcări, unde țipă, strigă și rid. Aceste jocuri sunt foarte bune. Puterea copiilor sporesce tare de tot, când îi lăsăm se ridice gréutăți la început mai mici și în urmă treptat mai mari.

Mișcarea corpului la copii este de mare necesitate în creșcerea lor; trebuie a lăsa ca copilul să se jócă cea mai mare parte din timpul zilei afară în aer liber; alergăturile, săriturile și alte mișcări, făcute ca să se lovescă, sunt pentru copii cele mai bune exerciții; prin aceste mișcări ei prin putere în picioare și li se întăresce și desvoltă pieptul.

Să nu se deprindă copii a fi crescuți cu pretențiuni și cu diferite obiceiuri rele; căci este bine știut că, educațiunea bună dată unui copil de părinții sei, este isvorul celor mai frumoșe calități ale omului, pentru că omul rămâne în totdeuna cum a fost crescut în copilărie, el se mulțămesce cu puțin dacă a fost crescut mai simplu.

Se ne silim a le desvolta simțul cătră bine, se iubescă pe deaprópele seu, se-i înălțăm sufletul și cugetul cătră D-đeu și cele sante; căci rugăciunea învățată dela mamă, nu o uită nici când va ajunge la adénci bătrânețe.

Educațiunea trebuie dată astfel, ca copilul să se dedea din cea mai fragedă copilărie, a se stăpâni pe sine, de a-și mărgini trebuințele, poftelile și cele necesare vieței, apoi a-i da o instrucțiune religióasă morală.

»Aibi credință 'n Dumneđeu
Și la bine și la reu!
Ce-mi va fi folositor
Șcie al meu Creator
Deci eu sunt îndestulit
Orí cu ce m'a dăruit.«

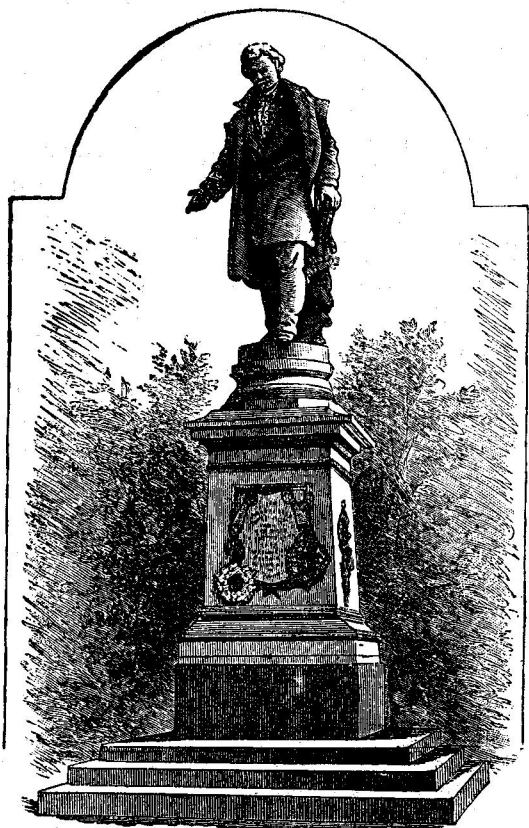
Dela etatea de 6 ani putem începe a deprinde copii cu gimnastică, care este foarte folositoare pentru desvoltarea spiritului, întreține sánătatea și apară copii de bóle.

În privința culturai spirituale se nu silim copii prea de timpuriu la învățatură, căci este foarte vătămător, se dăm copilului până la etatea de 6 ani o bună educațiune, ér instrucțiune de loc, de óre ce în acest timp natura este ocupată cu formarea puterilor și a organelor.

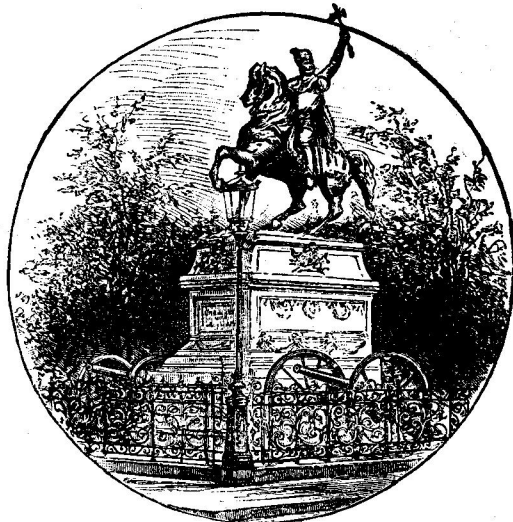
După cum am đis mai înainte de etatea de 6 ani copii se nu începă a învăța la carte; dela acesta etate se póte începe învățământul câte o jumătate de óră pe đí și când vedem că copilul nu are dispoziție în câte o đí, se-l lăsăm, se nu-l silim, căci în această etate fragedă, învățământul nu-i folosescă copilului aprópe nimic, ci mai mult trebuie a i întări organele.

Intr'un număr viitor vom vorbi ceva despre somn.

Prof. Dr. Elefterescu.

Statua lui Eliade Rădulescu.

Statua lui Mihai Viteazul.

Statua lui Domițian.

Statua lui Tiberiu.

DIN ALBUMUL NOSTRU.

C. I. Stăncescu.

Rări ocaziuni ni se dau de a putea înfrumșa paginile revistei noastre cu câte un portret de a artiștilor noștri — pentru că rări sunt artiștii ce-i avem.

Presentăm astăzi publicului nostru cetitoriu portretul unui valoros bărbat al națiunii române, a lui C. I. Stăncescu, scriitor și pictor însemnat.

C. I. Stăncescu s'a născut la anul 1837, și-a făcut studiile în București unde învăța și pictura, pentru care avea o aplicare deosebită.

Pentru de a se perfecționa în această artă în anul 1857 a mers la Paris unde a stat 7 ani, studiind și lucrând cu sirguintă. În timpul petrecerii sale la Paris a publicat prin diferite ziare ilustrate franceze portrete de ale domnilor români vechi și a trimis în fiecare an în țară producții de ale sale din arta picturii spre a se vedea activitatea sa.

C. I. Stăncescu.

Reîntors acasă a fost numit profesor de istoria artelor și de estetica la școala de Bele-arte din București.

Pe terenul artelor frumoase a dezvoltat o activitate plină de energie, în tot locul unde era ceva mișcare artistică aflăm pe C. I. Stăncescu de față, așa la fondarea ateneului, unde a ținut numeroase conferințe asupra artelor, precum și la expozițiile artelor frumoase câte s'au făcut în România, unde a fost totdeauna un încurajător și propagător energic pentru răspândirea artelor frumoase printre Români.

El a compus frumosul tablou »Mărtea Lăpușneanului« și alte multe, precum și o mulțime de portrete între cari și ale artiștilor noștri.

Raportele sale prin cari a arătat mersul teatrului și artelor plastice și discursurile ținute la diverse ocaziuni, sunt scrieri ce pentru viitor vor fi de un folos netăgăduit și pentru istoria artelor frumoase documente necesari și de multă însemnătate.

George Simu.

Credem a face o mare plăcere bunilor noștri cetitori când le prezentăm portretul unuia dintre cei mai energici colaboratori ai »Revistei Ilustrate«, pe autorul frumoasei povești: »Din propria ei putere«, ce a fost primită din partea publicului nostru cetitoriu cu așa mare bunăvoință și plăcere, încât o mulțime de inși dintre bunii noștri cetitori au trimis la redacția noastră adrese de felicitare pentru lucrarea succasă spre a le împărtăși autorului.

George Simu e bărbatul despre care vorbim, s'a născut la 4 Martie 1862 în Murăș-Gheja, fiul preotului de acolo Nicolae Simonfi și Maria Ciacan. Școalele normale le-a studiat în Blaj și Murăș-Oșorhei. Absolvând gimnasiul și cursul teologic tot în Blaj a fost aplicat ca colaborator la foile redactate de Nicolae Fekete Negruțiu în Gherla — care l'a susținut în Cluj timp de 3 ani, unde a ascultat la universitate cursul filosofic — secția științelor naturale.

În anul 1888 s'a căsătorit cu Lucreția Orășan, fca preotului

George Simu.

român din Sân-Jacobul de Murăș și a fost denumit cooperator parochial în M. Gheja pre lângă tatăl său — ér din 1 Ianuarie 1897 funcționează ca administrator parochial al acelei parochii.

În anul 1893 a redactat ca preot sătean o foie literară, sub numele: »Lumea literară«, scosă în ediția: A. Todoran din Gherla.

Deși silit se trăiescă din plugărit mai vartos — totuși nu a încetat și nu încetază a se ocupa cu lucrări de literatura frumoasă. Adese ori își scrie lucrările sale în câmp lângă muncitori unde silit de împrejurările în cari trăiesce trebuie se mērgă spre așa putea câștiga pâinea de toate zilele.

A fost candidat la scaunul protopopesc în parochia Murăș-Uióra — la anul 1898 — în locul al treilea — dorit fiind de întreg poporul din acea parochia pentru darul oratoric ce poșede și calitățile sale deschilinite preoțesci — dar n'a reușit.

Pôte în acea poziție ar fi putut face mai mult încă pe terenul literar netrebuind în acel cas să-și câștige pâinea cu plugăritul.

Cu toate acestea nici în poziția ce ocupă și a ocupat nu a încetat a lucra în continuu.

Îl vedem și l'am văzut scriind la foile: Tribuna, Amicul familiei, Preotul român, Cărțile săteanului român, Noua bibliotecă, Literatorul (din București), Minerva, Rândunica, Familia, Folia școlastică (din Blaj, redactată de prof. I. German), Folia bisericăscă, (redactată de regretatul și eruditul Dr. Grama), ér ađi e un zelos colaborator al foiei noastre: »Revista Ilustrată«.

A scris următoarele opuri:

1. Nopti de érnă tom. I, novele pentru popor.
2. Părintele Niculae, schiță din viața preoților.
3. Felicitări la ziua onomastică etc.
4. Cartea ilustrată pentru copii și copile.
5. Codrean Craiul codrului, baladă.
6. Ultimul sichastru, tradițiune.

7. Bunica și nepoțelul, după Ernst Segouve — și ađi mâne vor apărea poesii religioase și morale cu ilustrațiuni tot de G. Simu în ediția noastră.

Acestea poesii sunt prima broșură la noi de poesii religioase și în ele se oglindéză sufletul creștinesc al autorului.

O direcție deschilinită ar trebui luată în literatura noastră — noi trebuie se scriem o literatură creștinescă, care se echivaleze cu multele scrieri românesce nemorale.

George Simu mai ales în timpul mai nou se pare entusiasm de acesta direcție și accia se pôte observa și din novelele ce apar acum în Revista Ilustrată și și din altele ce vor apărea pre rând și cari ne vor fi puse la dispoziție în timpul cel mai scurt.

Afară de acestea scrieri, G. Simu dispune de novelele ce

vor se constitue tom. II al noptilor de érnă și o mulțime de poesii — toate scrise în spirit creștinesc moralisător.

Acésta e activitatea literară a unui tiner preot — care trăind între grele împrejurări — totuși a rămas optimist și sufletul lui totdeuna a fost o oglindă în care s'au reflectat idei ce duc la mărirea și gloriificarea bunului D-đeu.

Și e bine să se știe, ca mâne poimâne să se vadă cum au trăit și cum au gândit scriitorii din timpul nostru.

Un alt scriitor contemporan ce mult a asodat pe terenul literar scria pretinului său Simu la anul 1897 așa:

»Istoria literaturii române va trece peste noi în fuga condeiului, — și dacă totuși se va đice ceva despre noi — va fi numai atunci, când noi nu vom mai fi — când vor scrie ómenii din alte vremuri; — ei vor prețui modesta noastră activitate fără considerare la prietini și legături și vor ști apreția împrejurările grele ce am străbătut, apatia tristă ce copleșesce ađi întrégă Românimea de aici. O atunci va trebui să se mire cum de noi doi am ajuns preoți necăjiți în două sate sêrace — ba tu se căruntesci ca capelan etc. etc.«

Ca preot în satul său în care a înființat de curund fonduri bisericăscă de bani și bucate — e iubit până la adorațiune cu atât mai vêrtos că pre lângă darul oratoriu mai poșede și o voce plăcută și sonoră. Dr. Grama ~~genialul~~ canonic din Blaj — repostat — când tinerul G. Simu a primit darul preoției, după servițiul îndeplinit — înaltarul catedralei din Blaj i-a đis: »Óre unde va rêsuna glasul d-tale, pe care eu îl ascultam cu atâta plăcere!«

»În urechile unor ómenii Măria-ta, i-a rêspons Simu, cari nu au alte delectări pe pământ, decât biserica și rugăciunea.«

Și acolo rêsună și ađi.

Icône din suta luminilor.

— Schițe rupte de George Simu. —

(Urmare).

Domnul Donea vine la pețit, ... la Hortensia.

Hortensia-i o copilă brunetă, cu ochi mari negrii — neastâmperați. Petulantă, drăgălașă — nepăsătoare și iute ca piperul.

Inimă de aur. Nu cunoșce lumea de fel, lumea din suta asta luminată. E un copil așa đicând. Bună și nevinovată abia de 16 ani.

I s'a spus că are pețitor pe dl Donea, și că trebuie să se mărite.

Ea a đis: »nu«. Tată seu, și mai vêrtos mamă-sa — a đis că »da«.

Ce se faci? rămâne de asupra »da«.

Și dl Donea vine, vine, vine.

Pe cai iuți ca rëndunele

Fără frică fără șele

Cai șirepi ce fug ca vântul

De cutremură pământul.

Pardon, — étă-mê's în Alexandri. N'ar trebui decât se adaug.

Sentinelă priveghéză,

Norul crunt înaintéză!

Sentinelă, te arată,

Norul crunt se sparge étă!

Étă d-nul Donea! Biata copilă chiar cetea »Santinelă romană« și ajunse la cuvintele sus scrise.

Dar' așa cum e ea dela D-đeu aprigă, petulantă, neastâmperată — bate cu piciorul și strigă:

»Vie!...

ca o stâncă 'naltă

Ce din vêrf de munte saltă«

Dar a ținut puțin entusiasmul. A sosit mama în casă — »ca o stâncă 'naltă« de care se lovesc fulgerile dar' n'o sfărimă.

Mama vrea se fie sócră, ... și va fi.

— Griji pórta-te bine, e un om cu poziție, se nu mi faci vre-o prostie.

— Stăi blândă, aședată, nu tot bate cu piciorușul, nu fi așa neastêmperată. A sosit vremea se te aședăm, ... ai minte!

— Vremea?! că dór abia's de 16 ani, — îi împlinesc la Sânpetru încă.

— Ți dau eu ție Sânpetru. Ți-am spus... și mama dă năvală afara să-și primescă pețitorul.

Hortensia rămâne înlemnită. Incă 3 minute și trebuie se primescă pe dl Donea.

Și d-nul Donea vine.

Un om mare și negru, cu nesce ochi serioși și bulbucăți. Hortensia un copil pe lângă el.

Dar e prietin de al tatălui seu. Are numai 36 ani, ști côlea om în puterea cuvântului.

Sfinte Pantilimónel gândesce Hortensia, acum îi acum.

După dnul Donea întră mama.

Dl Donea își cere scusele, că a întrat mai întâiu... n'a observat... apoi vine tata.

Hortensia când îl vede bate cu piciorul în pământ, — n'are răbdare, ca omul preste care vine o volbură și aștéptă se trecă.

Dar volbura se schimbă în vânt căldicel de primăvară.

Toți se aședă și povestesc serios și blând.

— Ce căldură! dice pețitorul... Era prin Faur.

— Vorbă se fie, rêsponde Hortensia, dór suntem în Februar dle Donea.

Donea se încurcă... Pardon, vream se đic că cumi mē-am încălđit.

— În trăsură se încălzește omul cumplit pe vremea asta... nu se poate răbda ér' Hortensia.

Mama roșesce de ciudă.

Tata dă ordin să se așeze caii ca se nu se răcescă, ... și... și Hortensia tot n'are drept... e cald.

Di Donea credea că cu educația ce are, cu esperința sa, va fi o autoritate față 'n față cu o copilă... Dar se 'ncurcau trebile.

I ridea sub nas Tensia și n'avea ce-i face.

Nu-i de mine gândi Donea.

Dar' — ér' un dar'... mama cu cea mai mare afabilitate îi ajută să-și lapede paltonul, se fie comod ca acasă — dar' ca acasă și se fie convins că visita d-sale a căusat cea mai mare bucurie la casa ei.

— Avem sərbătore, sərbătore dle Donea, căci te avem în casa noastră, în mijlocul nostru, — și mama se silea a suride drăgălaș.

Hortensia gândește: Ce bine ar' fi se fiu eu mama și mama eu, atunci póte...

Dar' sosesc tatăl. Căi's aședați; îi bine.

— Ce cai minunați ai? dice tata intrând.

— Sunt cel mai curat sânge arab, răspunde apăsător pețitorul.

Și se'ncepe o discuție de cai, de calese, de boi, de vaci, de capre, de oi etc. etc.

Donea era în elementul său. Lucrul mergea mai bine și ar fi mers bine de tot, dar' Hortensiei nu-i place obiectul conversației — și vrea să se amestece și ea... la obiect deci:

— Dar' rațe, curci, găsece, cocoși? Cred că aveți tot soiuri minunate, și picioruțul, el ér' bate neastempărat, ér' pre buze îi trece un suris gentil-batjocoritor.

— Fata asta și face de cap, șoptesce tata.

— Îi dau eu ei făcut de cap gândește mama, și ochii ei scapără fulgere — numai la idea că va deveni sócră încă.

Bietul Donea se vede că-i ridicol. Nu o merită acesta, dar' ce se facă. Inghite și tace.

Cât de mândru-i adevărul în lume și cât de rușinată e falsitatea ori în ce chip s'ar ivi.

Hortensia predomneză situația. Pețitor, tată, ba chiar și mama se vîd mici în fața adevărului — în fața Hortensiei. Părinții se minunează ei înșiși de tăria caracterului ficei lor, li-se pare că n'o mai cunosc.

S'a dus pețitorul?

Tată și mamă se reintorc în casă.

— Nu te-am cređut așa neastempărată dice tatăl, convins fiind că prin vorbele astea face plăcere mami.

Tensia tace.

— Și tu nici nu răspunđi tatălui teu rēntăciósă? strigă mama ca o șerpóică, pardon, vream se đic ca o leóică.

Hortensia tace.

— Cum? tu nu đici nimic când e vorbă de fericirea ta? Ba ne mai faci și de ris?! Un om ca dl Donea altfel merită se fie primit, de una ca tine! Te-ai putea simți fericită că te cercă.

— Eu nu's de natura mami, cutéză a dice Tensia, dar' nu mai mișcă piciorușul, nici nu încreșesce sprâncéna, ci stă binișor locului. Îi frică.

Tata gândește -- dar numai gândește: »Vai bine ai mai nimerit'o«. Scie el că bētrâna se fie'n locul fetii — s'ar mărita 'n tótă luna. Iși cunósce odorul, decí se fie după el ar sēruta pe Tensia.

Dar mama strigă: Ce?? Tu nu ești de natura mea? Da eu de ce natură's? Eu's rea? Eu's cum nu trebuie dór — de đici că nu ești de natura mea?

Tensia caută se zimbescă și răspunde tot aședat, tot cu sânge rece: Nu, nu mamă, d-ta nu ești rea! eu's cea rea și de acea nu samân cu d-ta.

— Ba că chiar... se scapă de dice tata.

N'o! acum i acum! Și n'ar fi vrut se đică bietul dar' s'a scăpat.

Se mai descriu scena ce urméză?

Nu, — care-i însurat scie... Cei ne 'nsurați însóre-se se învețe.

Și rezultatul celor enerate mai sus e că:

Donea își anunță căsătoria cu Hortensia pe 1 August.

(Va urma.)

GLUME.

A. Vii din concert, dle locotenente, ce ți-a plăcut mai mult?

B. Fata generalului.

A. Cântă bine?

B. Are minunate — *juvaere*.

Cavalerul: D-șórá dragă sunt *nebu* de dragul dumnilale!

Domnișóra: Spune la tata.

Cavalerul: Și ești așa de *bună*, de-mi permiti?

Domnișóra: De ce nu? Dór de aceea-i *medic de nebuni!*

Intrebare din botanică. Invēțătoriu: Mēi George, care-i vremea cea mai potrivită de a culege pómele de pre pom?

Elevul George: Când e cănele legat și stăpânul nu-i acasă.

Un om glumeț mánca într'un birt o porție de pește. Când chelnerul trecu pe lângă masa lui, îi đise:

— Chelner, adu-mi o sticlă cu vin; peștele vrea se ínóte.

Un vecin dela altă masă, care mánca o friptură de porc, vrú se profite de acesta ocașie și se se arete și el deștept:

— Chelner, — strigă el la rēndul lui, — adu-mi o halbă de bere, că porcul vrea să bea!

Logica copilei. »Mamă pentru ce ai d-ta pēr cārunt? întrebă Mărióra pe mamă-sa.

»Pentru că tu ești așa de rea și causezi atâta supērare mamei tale!« răspunse mama.

»Așa?!« đise copila, »apoi tu încă și mai multă supērare ai causat mamei tale, căci etă bunica este cāruntă cu totul ca și o óie albă.«

Un preot mângăia pre un creștin, căruia-i murise soția, đicându-i, că adormita în Domnul acum se află în ceriu în societatea ingerilor.

»Sermani ingeri«, ofteză creștinul, »eu m'aș prinde că mult în două trei đile toți fug din ceriu.

CRONICA LUNARĂ.

Episcop nou. La Arad a fost ales de episcop P. C. Sa vicariul Goldiș dela Oradea mare.

Logodnă. D-l Teodor Șimon, prof. gimn. în Năsėud, s'a logodit cu d-șóra Maria Ripean din Penticul Tecei.

Liga femeilor pentru desarmare. Cetim în »Familia« Principesa Wiesnezoska președinta »Ligei femeilor pentru desarmarea internațională din Paris« a adresat d-nei Smara din Bucuresci, o scrisóre cerēndu-i concursul pentru ca și femeile române se adereze la acesta Ligă. D-na Smara publică prin điarele bucurescene scrisórea principesei și statutele Ligei, făcēnd apel la femeile române se adereze la acesta Ligă.

Regele Carol ca naș. O fóie din Berlin aduce scirea, că Țarul Rusiei va rugá pe Regele Carol, ca să fie naș copilului, căruia în curēnd îi va da nascere Țarina.

Conferința de pace s'a întrunit la 18 Maiú în Haaga din Hollandia. În acesta conferință se va desbata și frumosul plan al tinēriului Țar al Rusiei Nicolae II pentru desarmarea tuturor statelor din lume.

Bibliografi.

Oglinďa inimei este titlul unei drăgălașe colecțiunii de poesii, scrise de d-l Gavril Butnariú, ce a apărut în tipografia Diecesană din Arad. Broșura se estinde pe 138 pag., costă 50 cr. (cu posta 53 cr.) și se *află de vēndare și la redacțiunea acestei foi.*

Cartea plugarilor. În editura Tipografiei »Aurora« din Gherla a eșit de sub tipariú »Cartea plugarilor sau Povestiri economice despre grădinărit și economia câmpului, creșterea vitelor etc.« scrisă de Ioan Georgescu. E o carte fórté folositoare pentru țēraniú noștriú, se estinde pe 90 pagini și costă numai 25 cr. (plus 3 cr. port. post.) Decí o recomandăm cu tótă căldura spre procurare.

Din tainele vieții, novele și schițe de *Margareta Moldovan*, a apărut acuma de curēnd în tipografia societății pe acțiuni din Sibiu. E o broșură fórté drăgălașă ce atât în esecutarea ei tehnică cât și în cuprinsul bogat și variat nu lasă nimic de mai dorit. Se estinde pe 159 pagini și cuprinde 28 novele și schițe, cari de cari mai plăcute și mai frumoșe. Costă numai 2 coróne, pentru România 3 lei. O recomandăm cu tótă căldură publicului nostru cetitoriu spre procurare.

Nr. 502—1899.

Concurs literar.

Se publică concurs pentru un premiu de 30 corone de fiecare colă de tipar (8° mic), care se va decerne celei mai bune scrieri de cuprins religios-moral, întocmită pentru usul poporului, în estensiune de 4, cel mult 5 côle de tipar.

Lucrări deja tipărite în limba română nu se admit la concurs; se pot premia însă și traduceri libere din literatura străină, dacă vor fi lucrute conform trebuințelor poporului român.

Manuscrisurile se vor înainta la adresa Președintelui Asociațiunii (Sibiiu, strada morii nr. 8) până la 31 Octombrie 1899 st. n. și se vor scrie în caiete de format 4°, pe o singură față a foilor.

Decernerea premiului se va face încă în decursul anului curent prin comitetul central al Asociațiunii, după ascultarea raportului comisiei cenzurătoare ce va alege.

Lucrarea, ce se va premia, se va tipări pe spesele Asociațiunii în 2000 exemplare și va forma începutul »Bibliotecii populare a Asociațiunii«.

Dreptul de proprietate al eventualelor edițiuni ulterioare este al autorului.

La cas dacă între lucrările ce vor intra la concurs se vor găsi mai multe scrieri corespunzătoare scopului avut în vedere; Asociațiunea își rezervă dreptul a le premia și tipări în decursul anilor viitorî, tot sub condițiunile arătate.

Din ședința comitetului central al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“ ținută în Sibiiu la 4 Maiu 1899.

Dr. Harion Pușcariu,
vicepreședinte

Dr. Ilie Beu,
secretar II.

Diverse.

Gimnasiul român din Brașov. Ideia înființării unei școle medii române în Brașov, după cum cetim în Enciclopedia română să realisă în 1850, când cele două parochii rom. (sf. Nicolae și cetate) se învoiră, sub înțelepă și energica conducere a protop. Ioan Popasu, se ridică împreună o școlă centrală, care pe lângă cursul primar se cuprindă și pe cel gimn. Noul gimnasiu se deschise în toamna a. 1850, adăpostindu-se din 1854 în mărețul edificiu de acum (vezi ilustrațiunea noastră de pe pag. 85). Gimnasiul inferior fu desvoltat la 8 clase în 1866, când se ținut primul examen de maturitate.

Monumente. Monumentele sunt opere de arhitectură sau sculptură destinate a transmite posterității suvenirea unui eveniment important, unei persoane ilustre, quid quid ob memoriam alicujus factum est. Arta de a ridica monumente se îndreptă după gradul de cultură a poporului unde se cultivă. La Romani și Greci acesta artă era foarte lătită și mulțime de monumente ridicate de străbunii noștri formeză și astăzi obiectul de admirațiune a întregii omenimii. La frații noștri din România liberă încă a început în timpul din urmă a se cultiva această artă în mod îmbucurător și frumoșele orașe București, Iași, Craiova, Galați etc. din ce în ce devin tot mai mult înfrumșetate cu monumente și statue ridicate în onoarea celor ce au trăit și murit pentru binele și prosperarea neamului românesc. Ilustrațiunile noastre de pe pag. 92 represintă statuele lui Domițian și Tiberiu, apoi Michaiu Viteazul și Eliade Rădulescu.

Găciturî

de Iuliu Bugnariu.

Când mă bag ca servitor
Pot să câștig ori ce sume,
Ca stăpână a mea putere
Mi-e redusă chiar la nume.
Un copil încă mă scie,
Er tu de nu mi-i ghici
Nu meriți, decât cu titlul,
Ce am eu, a te numi.

Chiar' la mine'n asta clipă
Eu mă jur cumc'ai gândit,
De mă sci, mă vinde, ără
De nu sci fi linisčit;
Căci de tine joc mi'oiu bate,
Dacă nu mă vei ghici,
Căci, când ai văduț titula
Pe loc m'ai și putut sci.

Un stăpân, fără de milă
A răpit doi frățiori
Și fără de ceva vină
I-a'nchis în două prinsori.
Și stăpânul nu concede
Unul p'altul a să vedea,
Deși ei fac cea mai sfântă
Slușbă, care s'ar putea.

Găcitură de șach de Otilia Caba.

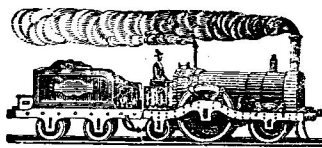
			atâ-	mâ-	cres-				
			Cea					ți	
			Ko-	cut				nia	
Să	că	rin-	rî	e-	sdro-	ră-	pând	de	
do-		tră-	bit		Ca-	ra		nia	
ias-	țâ.	O*	roi;	au	ti-	Scă-	ne-	țé-	
			nul	ias-	voi!				
			Se		dom-				
			că	țé-	tră-				
mai	e-	rei	dr'a	tă-	ua	Spre	ni-	su-	
în-		cel	sté-		deș-	mai		un	
roi	brav;	tre	tept-	mân-	rei	ve-	av!	tor	

Deslegarea găciturii de șach din broșura V.

Poporul român.

Priviți ce palid este
Ce trist acest popor
Ca luna când pre ceriuri
Se acopere de nor
De optspredece secolii
Speréză și-n zădar
Nici scapă de o durere
Și etă un alt amar.

A deslegat'o bine. D-șorele: Iulia Bran, Bârseul de jos; Elisabeta Puica, Mocod și Eleonora Crețulescu, București; apoi dñii: I. Bogdan, Oravița; Georgiu Maican, Ticușul român; G. Bujigan, Deliblat; Valeriu Vêrf teolog, Posmuș Nicolae Coroiu Ponorean, Ponorel și Ioan Barna, preot în B. Sânmiclaus.

POȘTA
REDACTIUNEI.

D-șorei M. C. în S., apoi d-nilor și d-șorelor cari a gratulat d-lui G. Simu pentru novela succésă »Din propria ei putere.« Am transmis felicitările D-vostre dlu; Simu și am primit următoarele 2 răspunsuri ce vi le împărtășesc și D-vostre pe această cale:

1. »M. on. dle Baci. Credința mea că M. C., carea'mi transmite felicitări pentru novela mea: »Din propria ei putere« nu pôte fi decât femeică. Numai un suflet delicat și nobil din samă afară pôte se pătrundă și se percépă chiar așa de acurat frământările mângăitoare prin cari a trecut sufletul meu până ce am scris novela mea. Te rog spune-i, că dacă gentila mea gratulătoare și alți iubii cetitori află mângăiere în citirea novelei mele, eu sum perfect remunerat pentru ostenela ce mi-am dat-o. Tuturor le mulțamesc din inimă. Fie convinși, că mi-au făcut un bine nespul.«

2. D-lor și d-șorelor cari imi gratuleză la novela apărută le mulțamesc din totă inimă și-ți mulțamesc cu deosebire d-tale care mi-le transmiți. *George Simu.*

D-șorei I. B. în Bârseul de jos. Am primit găcitură dar spre a face un clișeu la aceia ne costă prea mult, de aceia nici nu o putem publica.

D-lui Bujigan învățătoriu în Deliblat. Ori ce fotografii și desemnuri de interes general primim spre publicare și suntem mulțamitori. — Publicarea lor urméză însă numai atunci, când dispunem de loc.